

AMB
veu

I EN
pau

Proposta educativa per a
la pau i la democràcia

AMB veu | EN peu

2025 www.fundipau.org www.fundesplai.org

Pàgina web de la proposta educativa
<https://fundesplai.org/amb-veu-i-en-peu/>

Crèdits

Aquesta proposta educativa ha estat elaborada per les organitzacions Fundipau i Fundesplai.

Coordinació: Albert Caramés Boada, Susagna Escardíbul Tejeira, Núria Gassó Perez-Portabella, Marc Alcaraz Díez, José Antonio Ruiz Montes, Carles Xifra Cirach i Claudia Castro Ruiz.

Comissió pedagògica: Laura Blasco Farelo, Meritxell Cañadas Vázquez, Núria Coca Armengou, Susana Combarros Megía, María José Cuartero Salcedo, María Díaz Torres, Mariona Duch Cuadros, Josep Maria Ebri Vidal, Montserrat Galvez Amela, Mireia García González, Cristina Gasparin Cañada, Xiomara Lozano Barba, María González Muñoz, Nadia Ghulam Dastgir, Rosa Montserrat Folch, Roser Juanola i Borrat, Oriol Lombardia Requena, Noemí Martínez Castro, Gloria Pedró Villarino, Emma Romaní de las Heras, Mariona Sala Sánchez, Joana Sorroche Torres, Daniel Sotomayor Salado i Laura Ventura Castellote. Totes aquestes persones conformen la Comissió

Pedagògica de Fundesplai. Pertanyen a diferents departaments i entitats de lleure de l'organització. La proposta educativa s'ha elaborat de forma coparticipada, sumant mirades i coneixements diversos. Gràcies pel vostre entusiasme i participació activa.

Agraïments: volem expressar un agraïment molt especial per la seva valuosa col·laboració a Salvador Carrasco Calvo, catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona i membre del Senat de Fundesplai; Pablo Aguiar Molina de l'Institut Català Internacional per la Pau; Cecile Barbeito Thonon de l'Escola de Cultura de Pau (Universitat Autònoma de Barcelona); Miquel Martínez Martín, catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona; Montse Santolino Prieto de la Lafe-de-Justícia Global; Iñigo Macías Aymar d'Intermón Oxfam; Francisco Javier Vera Manzanares, infant activista per la justícia climàtica i la pau; Ana Maria Novella Camara de la Universitat de Barcelona. Gràcies per compartir el vostre coneixement, compromís i esperit transformador.

DISSENY

Logotip: eva@niugrafic.com

Il·lustradors: @chrissthechameleon i @mariona.brunet

Quadern: elvallenc@tinet.org

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement-NoComercial 3.0 Espanya de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució, comunicació pública i creació d'obres derivades sempre que se'n citi l'autoria i no se'n faci un ús comercial.

Compromís amb la pau i la democràcia

■ Vivim un moment inquietant marcat pel retrocés de drets, l'auge d'autoritarismes i l'increment de la violència armada. La decisió de l'OTAN d'augmentar encara més la despesa militar en plena crisi social i ambiental n'és un exemple preocupant. Aquesta aposta reforça una lògica de dissuasió i violència que perpetua les desigualtats i malmet tota convivència. Davant d'aquest context, el moviment per la pau —global i local— es reafirma com una resposta valenta, i transformadora. A Catalunya, el teixit pacifista ha estat sempre actiu i compromès, però avui més que mai cal enfortir-lo i regenerar les comunitats des de la base.

FundiPau aposta per una cultura de pau arrelada al territori i centrada en l'educació com a eina de transformació. Aquesta vocació pedagògica va més enllà de l'àmbit formal i impregna també el lleure: esplais, casals, on, amb propostes com aquesta, infants i joves poden viure la democràcia, aprendre a gestionar conflictes i imaginar col·lectivament un futur més just.

Enric Masllorens i Escubós
President de FundiPau

■ La pau i la democràcia no es poden donar mai per garantides. Són valors que es construeixen i es defensen a través de petites accions quotidianes. Creiem fermament que l'educació modela aquestes accions i és l'eina més poderosa per avançar cap a una societat més justa i pacífica.

En aquest procés, cal reconèixer el paper clau dels infants i joves, perquè no són només el futur, sinó també un present actiu i compromès. Tenen veu pròpia i reclamen un planeta on la convivència i la sostenibilitat siguin pilars fonamentals. Per això, a Fundesplai treballem perquè visquin aquests valors en espais educatius de lleure diversos, on aprenen a mirar el món amb voluntat de servei, a prendre decisions col·lectives i a esdevenir agents de canvi.

Tot aquest esforç s'emmarca en una actitud que ens orienta: l'esperança que no espera passivament que les coses millorin, i la convicció que ens necessitem les unes a les altres. Aquest programa educatiu n'és un bon exemple i ens apel·la a passar a l'acció per un món de pau.

Núria Valls i Carol
Presidenta de Fundesplai

Índex

pàg. 6

Què
pretenem?

pàg. 10

Conceptes
clau

pàg. 32

La humanitat,
una història de
pau i de guerra

pàg. 36

Educar per a
un món
més pacífic

pàg. 50

Eixos
d'animació

pàg. 54

Kit
d'emergència

pàg. 60

Punt
i seguit

Què pretenem?

“Després d’Autswitch i malgrat els conflictes armats d’avui, com el de Gaza, l’esperança ens convida a sortir de nosaltres mateixos, a sumar-nos activament i comprometre’ns amb la pau, en el procés de l’esdevenir històric a què pertanyem. L’esperança és, avui com sempre, força transformadora en el present i consciència anticipadora de futur. L’esperança, encara que sigui limitada i fragmentària, es fonamenta, en darrer terme, en l’afirmació de la dignitat radical de la persona humana”

SALVADOR CARRASCO CALVO

Membre del Senat de Fundesplai.
Catedràtic emèrit Universitat Barcelona

Aquesta proposta educativa vol ser una eina per **acompanyar els infants i joves en el seu creixement com a persones crítiques, compromeses amb els valors de pau i democràcia** i amb ganes de transformar un món que, malauradament, encara és ple d'injustícies.

El sentit i l'horitzó de la proposta

L'objectiu és **contribuir a una pau justa i positiva**, entesa com aquella que no només evita la violència, sinó que crea les condicions perquè totes les persones visquin amb equitat i dignitat i no es donin els gèrmens per a noves oportunitats de violència. Aquesta **visió de pau només és possible si apostem per una democràcia participativa**, en què el conjunt de la ciutadania, inclosa la infància i la joventut, tingui un paper actiu i real en la presa de decisions que afecten les seves vides i el seu entorn.

A més, en un **context actual de retrocés dels drets de la ciutadania i d'auge dels autorita-**

rismes fa més falta que mai una **infància i una joventut que s'indigni, s'organitzi i es manifesti contra les vulneracions dels drets**. Aquesta proposta vol reforçar la seva participació, donar-los veu i agència, i oferir-los eines per organitzar-se, expressar-se i defensar els seus drets de manera col·lectiva i compromesa.

Alhora, en un món digital on massa sovint ens arriben missatges i discursos que fomenten la discriminació, és essencial **formar nenes i nens capaços de distingir la veritat de la manipulació**, que **no es deixin portar per l'odi** ni la desinformació, i que utilitzin les xarxes per

construir, no per destruir. I, sobretot, volem infondre **esperança amb fonament**. Sabem que molts infants i joves se senten desanimats i anguiats davant del futur i els reptes que afrontem com a societat, però tenim clar que la seva veu i acció són essencials per generar el canvi que necessitem. Volem que sàpiguen que és una responsabilitat compartida i que la nostra tasca educativa és ajudar-los a **desenvolupar les seves capacitats per posar-les al servei d'un món més just, més humà i habitable**, tant per a la generacions actuals com per a les futures.

Què pretenem?

Objectiu general

Contribuir a la **construcció d'una pau justa i positiva** i a l'enfortiment d'una **democràcia participativa** mitjançant una educació transformadora que promogui la **participació activa, crítica i compromesa de la infància i la joventut**, amb l'objectiu de transformar el món en un lloc més just, humà i habitable.

ACCIONS

- Formació
- Activitats i projectes
- Aprenentatge servei
- Reptes col·lectius

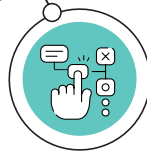
ESTRATÈGIA EDUCATIVA

Educació per a la pau i la participació democràtica

REPTES SOCIALS

- Retrocés dels drets de ciutadania i auge dels autoritarismes.
- Increment de les desigualtats així com dels conflictes bèl·lics.
- Proliferació del discurs de l'odi i de la desinformació.
- Crisi ecològica i climàtica com a amenaça global.
- Debilitament dels vincles comunitaris i desafecció política.

ÀMBITS DE TREBALL I OBJECTIUS EDUCATIUS

- **Desenvolupament personal:** fomentar l'autoconeixement, la gestió emocional i la responsabilitat personal com a base per a la convivència pacífica.
- **Comunicació i relacions Interpersonals:** millorar les habilitats comunicatives per afavorir relacions respectuoses i assertives.
- **Resolució de conflictes:** dotar els infants i joves d'eines per gestionar els conflictes sense violència.
- **Convivència i diversitat:** fomentar el respecte a la diversitat, la inclusió i la convivència intercultural i digital.
- **Compromís social i creativitat:** promoure la participació activa dels infants i joves en les seves comunitats tot desenvolupant la seva consciència crítica i la capacitat d'acció transformadora.

ELS MATERIALS DE LA PROPOSTA EDUCATIVA

EL QUADERN PEDAGÒGIC

Marc conceptual i idees força que orienten la intervenció educativa.

WEB

Eina virtual que acompanya i complementa el programa amb activitats i d'altres recursos didàctics.

MALETES PEDAGÒGIQUES

Amb jocs i contes afins als valors del programa. A disposició dels centres que treballen amb Fundesplai.

L'aplicació de la proposta educativa requereix de la participació i la corresponsabilitat de tothom. Implica compartir estratègies i actuar en la mateixa direcció.

Pistes per desenvolupar la proposta educativa

ENS MARQUEM FITES

Diagnostiquem l'estat de la convivència i la cultura de la participació que impregna el dia a dia dels nostres centres educatius i definim quines noves fites ens proposem assolir.

PUNT DE PARTIDA I FORMACIÓ

Analizem el grau de coneixements que l'equip té respecte d'aquesta temàtica i dissenyem un pla formatiu.

ATERRATGE DE LA PROPOSTA

Repassem l'aplicació possible de la proposta educativa en els diferents espais educatius: espai educatiu del migdia, esplais de diari i de dissabte, entorns d'aprenentatge, activitats familiars, colònies, casals, etc.

CALENDARI D'APLICACIÓ

Elaborem un calendari general d'activitats a partir de les necessitats i interessos de cada grup d'infants i joves.

APRENTATGE SERVEI

Eduquem la mirada envers les necessitats socials i l'aprenentatge mutu. Reforcem el protagonisme dels infants i joves i la seva identitat com a ciutadania activa a través d'iniciatives APS.

RECONEGUEM I FEM DIFUSIÓ

Triem experiències exitoses per compartir, a través de les xarxes, amb altres grups del centre, de l'entorn... Reforcem els infants mitjançant el reconeixement públic de les seves accions.

Conceptes clau

“No se’ns demana que ens lliurem a una utopia ni que creguem en un món perfecte que és a tocar de la cantonada. Se’ns demana que siguem pacients, perquè l’avenç és lent i el camí que hem de seguir l’anem recorrent a les palpentes; se’ns demana que estiguem preparats per fer un pas endavant cada vegada que puguem fer-lo. Se’ns demana que ens armem de coratge i esperança, que estiguem disposats a treballar durament i a participar en ideals importants i generosos”.

BERTHA VON SUTTNER

Escriptora, pacifista i activista austríaca
Premi Nobel de la Pau (1906)
i primera dona a guanyar aquest guardó

Conflicte versus violència

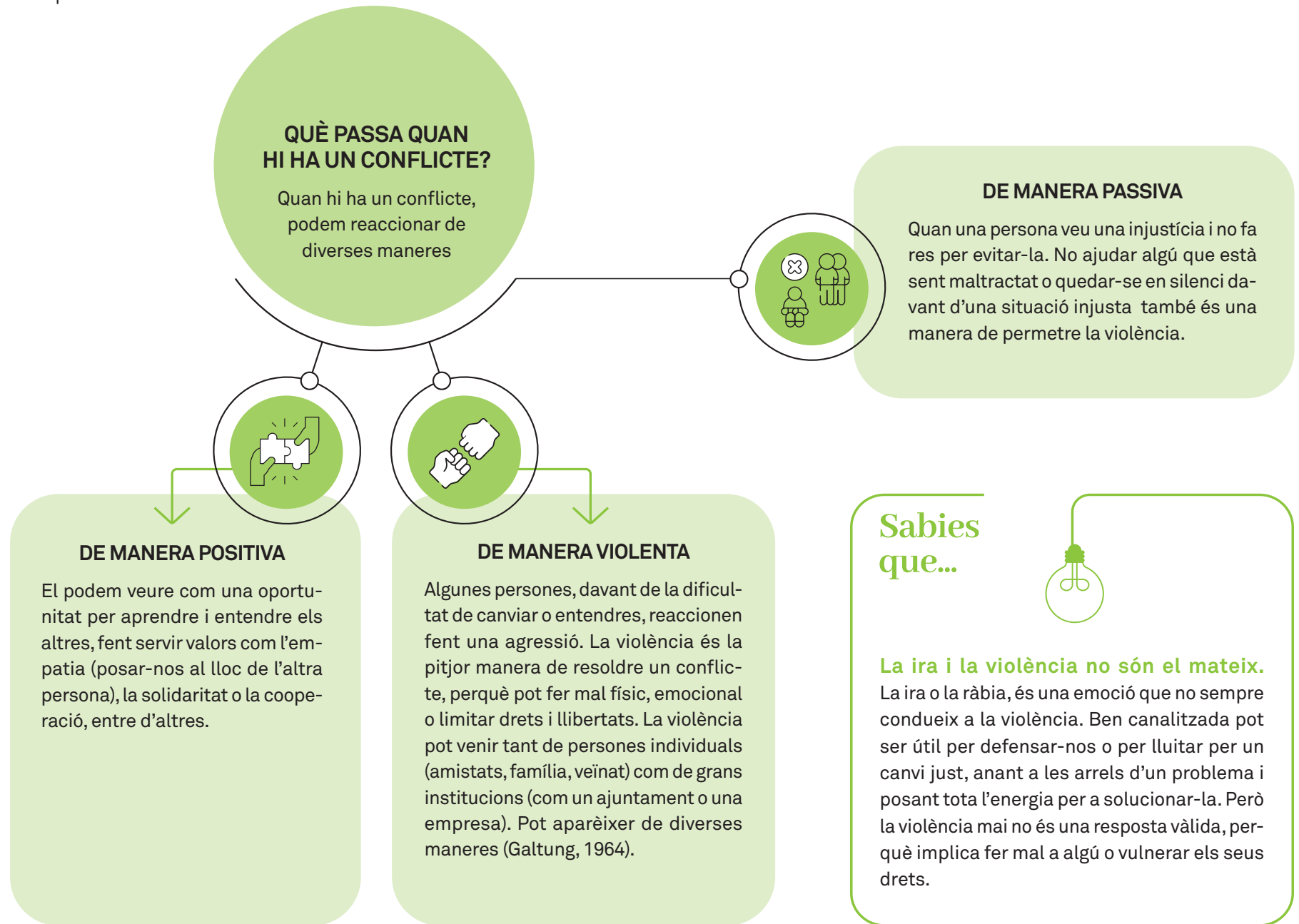
Cada persona té una manera diferent de sentir, pensar i expressar-se. Això, que sembla molt evident, vol dir que cadascú veu i entén el món de manera única. A vegades, aquestes diferències poden xocar amb les d'altres persones i generar conflictes.

Els conflictes són una part natural del nostre dia a dia i no són necessàriament una cosa dolenta: formen part de la convivència i ens ajuden a créixer, tan com a persones com en grup. Totes

i tots som diferents, i per tant és normal que, a vegades, no estiguem d'acord o que sentim coses diferents davant d'una mateixa situació.

Els conflictes poden sorgir arreu: a casa, a l'escola, a l'esplai o en qualsevol espai on convivim amb altres persones. Però això no vol dir que siguin un problema insalvable. De fet, si els sabem gestionar bé, els conflictes ens poden ajudar a créixer, a entendre millor els altres i a millorar les nostres relacions. Ens ensenyen a escoltar, a expressar el

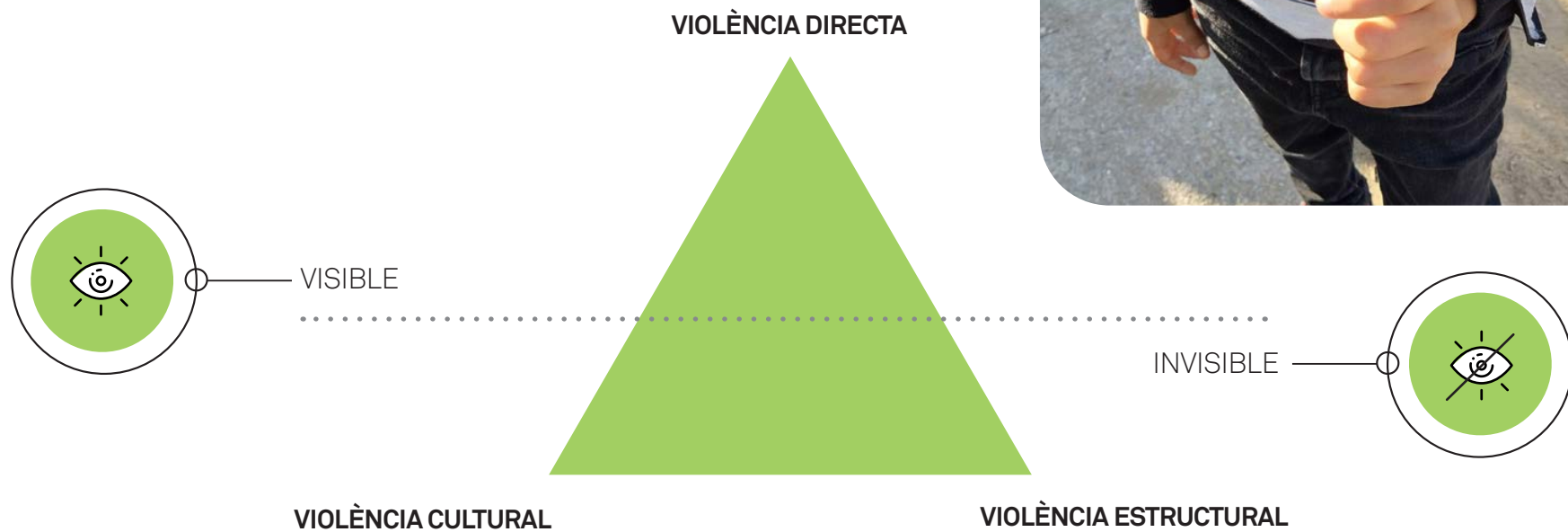
que sentim i a buscar solucions que ens serveixin a totes les parts. **Saber gestionar els conflictes és una habilitat molt important per a la vida.** Ens ajuda a anar a l'arrel dels problemes, a erradicar tot tipus de violència, a tenir més empatia, més sentit de la justícia i més capacitat de viure en comunitat. Per això, en lloc de fugir dels conflictes, **podem veure'ls com una oportunitat per créixer i aprendre.**

El triangle de la violència

Adaptació de la proposta de Johan Galtung

LA VIOLÈNCIA DIRECTA

És aquella que **es manifesta de manera oberta i visible**, mitjançant actes que causen dany físic, psicològic o material a una persona o col·lectiu. Els principals tipus de violència directa són:

■ **Violència física:** cops, ferides, assassinats, tortures... qualsevol acció que fa mal al cos d'una persona. És la forma més evident de violència.

■ **Violència armada o militar:** guerres, bombardejos, ocupacions armades, repressió policial violenta, atacs terroristes, accions del crim organitzat... són formes de violència directa que afecten sovint poblacions senceres.

■ **Violència verbal:** insults, amenaces, humiliacions, crits o paraules que fan mal i generen por, angoixa o tristesa.

■ **Violència psicològica:** manipulació, menyspreu, control emocional, culpabilització... tot allò que afecta la salut mental i emocional d'una persona.

■ **Violència sexual:** qualsevol acte sexual imposat sense consentiment, incloent-hi agressions, violacions, abusos i assetjament. Considerada com una arma de guerra segons les resolucions internacionals.

■ **Ciberatac:** durant el segle XXI també està creixent un altre tipus de violència directa a través de la tecnologia que no té per què anar associada a les armes, és el ciberatac; quan algú fa servir Internet per atacar, controlar o fer mal a altres persones, empreses o fins i tot països.

LA VIOLÈNCIA ESTRUCTURAL

És més invisible però afecta moltes persones. Es dona quan les institucions, normes, lleis o costums d'una societat creen i **fomenten desigualtats i impedeixen que alguns grups tinguin els mateixos drets que la resta**. Exemples en estats democràtics:

■ **Desigualtat d'oportunitats:** hi ha persones que tenen menys recursos i oportunitats perquè el sistema continua creant grans diferències entre nivell d'ingressos, estudis o habilitats digitals. Les persones més desfavorides tenen més dificultats per participar en política i en la societat, cosa que fa que la democràcia sigui injusta.

■ **Dificultats per a la participació ciutadana:** alguns sistemes de vot i institucions polítiques posen traves a la participació d'alguns grups, com les dones, les persones d'altres orígens o aquelles amb diversitat funcional.

■ **Desigualtats davant la justícia:** factors com el nivell socioeconòmic, l'origen cultural, el gènere o la discapacitat poden influir en l'accés a una defensa adequada. Cal vetllar per la neutralitat de la justícia, que no només implica una aplicació equitativa de les lleis, sinó també una revisió crítica dels mecanismes que poden perpetuar les desigualtats.

■ **Desigualtats educatives:** l'educació tampoc és igual per a tothom. Hi ha escoles i sistemes que fan que alguns nens i nenes tinguin més avantatges que d'altres, cosa que pot afectar el seu futur. A més, moltes vegades no s'ensenya prou a pensar de manera crítica o a participar en la democràcia, i això passa no només a l'escola, sinó també en activitats de lleure, culturals, esportives, etc.

■ **Lleis restrictives:** les legislacions d'alguns països impedeixen que la gent es manifesti pacíficament o faci vaga per defensar els seus drets, cosa que limita la llibertat d'expressió.

■ **Pressió econòmica:** alguns grups econòmics poden influir en les decisions polítiques per afavorir els seus interessos. Per això, cal assegurar que cap lobby tingui massa poder i que les decisions es prenguin amb transparència i independència, pensant en el bé comú.

■ **La corrupció:** o el conflicte d'interessos fa que els diners i els recursos públics no es gestionin de manera justa, cosa que perjudica la confiança de la gent en la política i les institucions.

La VIOLÈNCIA CULTURAL

És aquella violència **entesa com a creences, valors, ideologies i pràctiques que justifiquen o legitimen els altres dos tipus de violència; estructural i directa**. Es basa en relats col·lectius que es creen per menysprear, discriminar i marginar persones i grups humans, especialment aquells que no es consideren «propis» de la societat que els promou. En una democràcia, la violència cultural pot limitar la participació equitativa de la ciutadania i perpetuar injustícies socials. Per exemple:

■ **Discursos d'odi i mentides**: alguns representants de partits polítics i opinadors difonen missatges que fan por a la gent i creen desconfiança cap a determinats grups que pensen diferent, basats molts cops en informacions falses. Això pot fer que la societat es divideixi i que es prenguin decisions injustes.

■ **Masclisme / patriarcat**: algunes persones creuen que els homes tenen un conjunt de trets que els fa superiors a les dones. Aquesta creença fomenta lleis i actituds discriminatòries i genera desigualtat de drets i oportunitats.

■ **Discriminació racial**: hi ha corrents de pensament que fan creure que algunes persones, només pel seu origen o cultura, no són tan vàlides per participar en política. Això pot portar a lleis injustes que limiten el seu dret a votar o a viure en certs països.

■ **LGBTQ+ fòbia**: algunes persones pensen que qui forma part del col·lectiu LGBTQ+ no hauria de tenir els mateixos drets fonamentals per a la persona. A vegades, es justifica aquesta discriminació amb creences religioses o tradicions, però sobretot es fa creure que es tracta d'una anomalia.

■ **Mitjans de comunicació esbiaixats**: els mitjans no sempre representen tots els grups de manera justa o expliquen els fets de manera subjectiva. Això pot fer que la gent tingui idees equivocades sobre certs col·lectius i que no es respecti la seva veu en la política.

■ **Criminalització dels moviments socials**: quan les persones protesten per reclamar certs drets i millorar la societat, alguns mitjans poden presentar-les com a perilloses o violentes sense proves. Això pot servir com a excusa per a reprimir-les.

■ **Història esbiaixada**: els llibres de text i la literatura sobre el passat no sempre expliquen tota la veritat. Per exemple, es poden amagar, o explicar de manera parcial certes injustícies com el colonialisme o les dictadures, fent que es repeteixin errors del passat.

■ **Educació desigual i esbiaixada**: si l'educació no inclou diferents punts de vista sobre gènere, cultures o classes socials, es poden mantenir prejudicis i desigualtats.

Sabies que...

Les causes més freqüents de les guerres són:

- Control del territori.
- Control dels recursos: aigua, minerals, combustibles fòssils.
- Augment de poder.
- Control de rutes comercials.
- Expansió del comerç.
- Expansió de les religions.
- Espoli de riqueses.
- Conflictes polítics, socials, ideològics o religiosos, interns o externs.

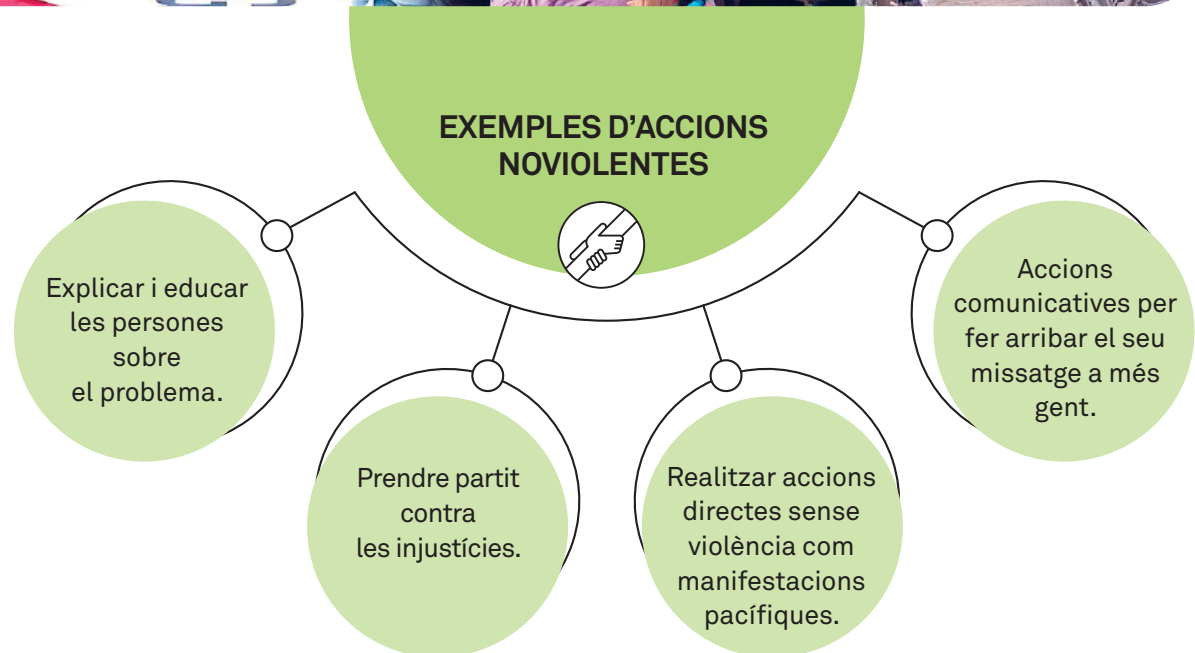
Les **conseqüències de les guerres** van des de la destrucció dels territoris i infraestructures, la pèrdua de vides, el trauma psicològic i físic per a les persones supervivents, el cost econòmic, la destrucció del teixit social, les migracions forçades,... i en **relació amb la democràcia**, les guerres afavoreixen l'enfortiment dels sistemes autoritaris, la polarització de la societat o la suspensió de drets fonamentals.

→ La noviolència com a resposta a la violència estructural

La **noviolència** és una manera de lluitar contra les injustícies sense utilitzar ni la força ni la violència. **No significa acceptar passivament les coses injustes**, ni tampoc lluitar amb armes. Les persones que segueixen la noviolència **utilitzen diferents formes de protesta pacífica** per intentar canviar la societat i eliminar la violència estructural.

La noviolència sovint es confon amb el pacifisme, però no són exactament el mateix. **El pacifisme** és la idea que la violència no s'ha d'utilitzar mai per raons morals o espirituals, però no sempre vol dir que es busqui canviar la societat. **La noviolència**, en canvi, **és una manera d'intentar transformar el món sense fer mal a ningú**, utilitzant mètodes pacífics per aconseguir un canvi social o polític.

Quan hi ha un conflicte, la noviolència no el vol ignorar, sinó entendre'l i buscar-ne la causa. Normalment, els conflictes apareixen per alguna injustícia. En aquesta lluita pacífica, es respecten totes les persones, fins i tot aquelles que tenen el poder i que poden estar actuant de manera injusta. Això vol dir que es pot posar en qüestió el que fan (el seu paper com a cap, professor/a o polític/a), però sense atacar-les com a persones.

Quan es vol canviar la societat de manera pacífica, es segueixen els mateixos passos que en la **resolució de conflictes**, però a una escala més gran. Primer, s'ha d'entendre la injustícia i prendre'n consciència. Després, cal denunciar-la perquè la gent la conegui.

De vegades, també s'utilitzen estratègies com deixar de col·laborar amb el que és injust, desobeir lleis que van en contra dels drets humans (desobediència civil) i, sobretot, buscar alternatives millors per fer un canvi positiu.

La noviolència i la democràcia tenen molt en comú perquè totes dues busquen que les persones visquin amb justícia, respecte i sense imposicions per la força. Les dues busquen aportar alternatives a la violència estructural.

■ **La democràcia funciona amb diàleg i respecte:** en una societat democràtica, tothom pot donar la seva opinió, votar i participar sense necessitat d'usar la violència. La noviolència defensa el mateix: resoldre els problemes parlant, escoltant i buscant solucions pacífiques.

■ **La noviolència ajuda a defensar els drets humans:** la democràcia hauria de garantir els drets de tothom, però a vegades això no passa i cal lluitar per canviar-ho.

■ **Podem canviar les coses sense violència:** si en una democràcia hi ha injustícies (per exemple, desigualtats, corrupció o discriminació), la noviolència ens permet protestar i demanar canvis sense necessitat de baralles o guerres. Això es pot fer amb manifestacions pacífiques, vagues o desobediència civil (com no obeir lleis injustes).

■ **Sense noviolència, la democràcia pot ser injusta:** si un govern no escolta la gent i usa la violència per a silenciar-la, ja no és una democràcia de veritat. La noviolència recorda que els governs

han d'escoltar la ciutadania i que els canvis s'han de fer parlant i treballant conjuntament.

Per tant, la noviolència és una manera de fer que la democràcia sigui més justa i funcioni millor, permetent que tothom pugui expressar-se i defensar els seus drets sense haver d'usar la força.

Sabies que...

A Catalunya tenim una llei pionera de foment de la pau

Es tracta de la **Llei 21/2003 de foment de la pau**, una norma innovadora en aquest àmbit. A partir d'aquesta llei es van crear diversos organismes, com l'Institut Català Internacional per la Pau i el Consell Català de Foment de la Pau. Amb el suport d'ens públics i de la societat civil, s'ha consolidat un ecosistema compromès amb la cultura de pau. Davant els nous reptes globals, s'impulsa el Fòrum Català per la Pau (2024-2025), un procés participatiu que busca elaborar un Pla Director País de Pau i enfortir el moviment per la pau a Catalunya.

Què és la Pau?

Quan parlem de pau, moltes vegades **pensem només en que no hi hagi guerres**. Això és el que es coneix com a “**pau negativa**”, que significa simplement l'**absència de guerra**. Però, realment, això és suficient per dir que vivim en pau?

Si en un lloc no hi ha guerra però hi ha injustícies, pobresa, discriminació o violència d'altres tipus, podem dir que hi ha pau de veritat? És com si diguéssim que estar sa només vol dir “no estar malalt”, quan en realitat la salut també significa sentir-se bé, tenir energia i poder viure plenament. Per això, cal deixar enrere aquesta idea de “pau negativa” i parlar de “**pau positiva**”, que vol dir: **una pau real, on hi hagi justícia, igualtat i respecte per a tothom** (Galtung, 1964).

D'altra banda, podem entendre la **pau des d'una mirada més holística**, que reconeix la **connexió entre les persones, la societat i la natura**. Aquesta perspectiva integra l'ecologia interior, social i planetària, i **concep la pau com un estat d'harmonia amb un/a mateix/a, amb les altres persones i amb el planeta**.

PRINCIPALS DRETS FONAMENTALS

PAU POSITIVA = DRETS FONAMENTALS

Com ja hem vist, la **pau positiva** no és només l'absència de guerres o violència, sinó que **vol dir construir una societat justa, on totes les persones hi puguin viure amb igualtat d'oportunitats, respecte i benestar**. Per aconseguir això, cal garantir els drets fonamentals de tothom. Quan tothom pot viure amb dignitat, sense exclusions ni desigualtats, hi ha menys motius per a la violència o els enfrontaments. El sistema democràtic ha de poder garantir aquests drets fonamentals, si s'aplica de forma justa i equitativa.

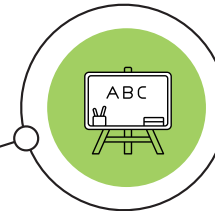
Els **drets fonamentals són els drets bàsics** que totes les persones tenim només pel fet de ser humanes. Aquests drets ens protegeixen i garanteixen una vida digna i inclouen aspectes com la llibertat, la igualtat, la seguretat, l'educació, la salut i la participació en la societat.

Dret a la vida i a la seguretat

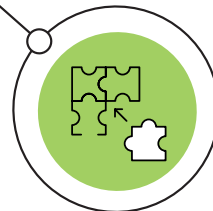
Dret a la llibertat d'expressió

Dret a l'educació

Dret a un habitatge digne

Dret a la igualtat, sense importar el gènere, l'ètnia o la religió

Sabies que...

L'ecopacifisme és una filosofia que combina el pacifisme amb l'ecologisme. Aquesta perspectiva subratlla que la destrucció ambiental i la violència social són obstacles per a una pau veritable i duradora. En aquest sentit, l'ecopacifisme defensa que la pau no es pot aconseguir sense una relació respectuosa amb la natura.

Al segle XXI, amb l'impacte del canvi climàtic i les guerres relacionades amb la lluita pels recursos com l'aigua o els minerals necessaris pel desenvolupament tecnològic, és encara més evident que **no es poden dissociar els conflictes armats i geopolítics de la cura del medi ambient i els hàbits de consum sostenibles**.

En aquest punt, volem destacar algunes veus i iniciatives que exemplifiquen l'ecopacifisme i enforteixen la connexió entre la defensa del medi ambient i la construcció de la pau:

- **Wangari Maathai**, activista kenyana i Premi Nobel de la Pau, va fundar el Green Belt Movement, una iniciativa que integra la lluita pels drets de les dones, la reforestació i la pau, mostrant com la justícia ambiental i la noviolència poden anar de la mà.

- **Greta Thunberg**, jove activista climàtica sueca, ha posat en el centre del debat global les conseqüències socials del canvi climàtic, tot denunciant les desigualtats i els conflictes derivats de la degradació ambiental.

- **Jane Goodall** activista ambiental i defensora dels drets dels animals reconeguda arreu del món. Des de fa dècades, recorre el planeta promovent la conservació, la sostenibilitat i l'educació per un futur més just i respectuós amb totes les formes de vida.

- **War Resisters' International (WRI)**, una xarxa internacional pacifista que incorpora la perspectiva ecològica en la seva acció antimilitarista i en la denúncia dels impactes ambientals de les guerres.

- **Peace Boat**, organització japonesa que promou la pau, els drets humans i la sostenibilitat ambiental mitjançant viatges educatius i d'intercanvi pel món.

Aquestes experiències ens inspiren i ens recorden que **no hi ha pau possible sense justícia ambiental**.

La seguretat és la clau!

Quan pensem en seguretat, sovint ens ve al cap la policia, els exèrcits o la protecció contra les amenaces d'un país. Però la seguretat humana vol dir molt més que això, vol dir que totes les persones han de tenir **seguretat individual** i també **seguretat compartida** (PNUD, 1994).

LA SEGURETAT COMPARTIDA

Vol dir que la pau i la seguretat han de ser per a tothom, no només per a uns quants països o persones. Si un lloc no és segur, pot afectar la resta del món.

No hi ha seguretat compartida quan....

Hi ha guerra o pobresa: moltes persones fugen i busquen refugi en altres llocs.

No hi ha aigua o menjar suficients: poden haver-hi conflictes per aquests recursos.

No es respecten els drets humans: poden haver-hi conflictes socials per aquest motiu i també pot tenir un efecte "contagios" amb altres regions on es poden perdre llibertats.

Sabies que...

El moviment per la pau a Catalunya

Té una llarga trajectòria i forma part d'un ampli corrent internacional que **defensa la resolució pacífica dels conflictes, la noviolència, els drets humans i la justícia global**. Al llarg dels anys, Catalunya ha estat escenari de mobilitzacions importants i ha generat iniciatives molt actives per construir una cultura de pau arrelada al territori.

Després de la guerra civil, diversos sectors de la societat catalana (especialment vinculats a moviments cristians de base, el pacifisme, l'antimilitarisme i l'objecció de consciència) van començar a articular discursos i accions a favor de la pau. Durant el franquisme, parlar de pau, llibertat i justícia social sovint implicava risc i compromís, i molts activistes van patir repressió.

Amb la transició democràtica, aquests moviments van créixer i es van fer més visibles. La lluita per la insubmissió al servei militar obligatori (la "mili") o l'entrada a l'OTAN van esdevenir alguns dels símbols del pacifisme català dels anys 80 i 90. Milers

de joves van refusar anar a l'exèrcit com una forma de protesta no violenta. Una de les expressions més importants van ser les mobilitzacions contra la guerra d'Iraq (2003): amb manifestacions multitudinàries que van reunir centenars de milers de persones arreu del país, especialment a Barcelona. Aquella va ser una de les protestes més grans de la història de Catalunya.

Aquest moviment ha evolucionat i avui s'enfoca en **nous reptes** com el **racisme** i la **xenofòbia**, la **crisi climàtica**, l'**auge dels discursos d'odi i dels autoritarismes**, la **violència estructural** (pobresa, desigualtats, discriminacions), tot sota la necessitat d'un enfocament feminista i antiracista de la pau.

Algunes persones diuen que el moviment pacifista és massa idealista, com si voler un món sense violència fos impossible. Però, en realitat, **és un moviment molt valent i radical perquè s'oposa a les injustícies i qüestiona el poder de les persones i els governs quan aquests abusen dels més febles**.

I la cultura de Pau?

La cultura de pau és un **conjunt de valors i formes de comportar-se i de viure la convivència** basada en el respecte, el diàleg i la noviolència. No es tracta només d'evitar baralles o guerres, sinó de resoldre els conflictes parlant, escoltant i buscant solucions justes per a tothom.

Aquesta cultura es construeix a tots els nivells: **entre persones, dins d'un grup, a l'escola, a l'esplai, a la comunitat o entre països.**

Per aconseguir una cultura de pau, és important:

- **Canviar la manera de pensar sobre els conflictes** i evitar veure la violència com una solució.
- **Respectar la diversitat** i entendre que tothom pot tenir opinions i formes de viure diferents.
- **Dialogar i obrir-se** a maneres de pensar més complexes i no només en blanc i negre.

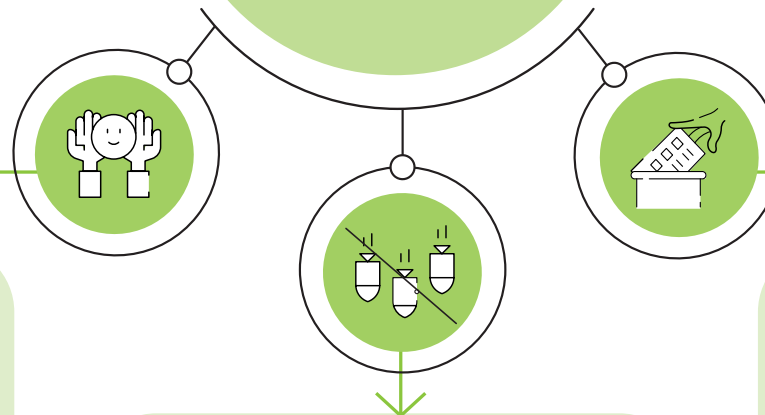
- **Treballar juntes en comunitat** i aprendre a conviure pacíficament.

Això ens ajuda a construir una societat més justa, on les persones puguin viure sense por i amb respecte mutu. **La Cultura de Pau no s'aconsegueix**

d'un dia per l'altre. És un procés que requereix paciència i esforç. Per això, és important que els i les joves s'impliquin i treballin per canviar les seves pròpies accions i, així, ajudar a construir un món més just i pacífic.

ÀMBITS D'ACCIÓ DE LA CULTURA DE PAU

DESENVOLUPAMENT PERSONAL I SOCIAL

La pau no depèn només dels governs o de les grans decisions. **Cada persona pot ajudar a construir la pau en el seu dia a dia.** Això vol dir començar per un/a mateix/a, pensar en com reaccionem davant dels problemes i en com podem contribuir a millorar el nostre entorn.

DESARMAMENT

El desarmament és el procés de reduir, limitar o eliminar armes i forces militars en un país o a nivell global. Pot afectar armes **convencionals** (com fusells, tancs i avions de combat) o **armes de destrucció massiva** (com les nuclears, químiques i biològiques). L'objectiu principal del desarmament és **prevenir els conflictes armats i promoure la pau i la seguretat mundial**, però, a més a més, implica:

- La reducció de la despesa militar.
- La millora de l'economia social.
- L'enfortiment del dret internacional i la cooperació global.
- La reducció de la violència armada i els conflictes violents de tot tipus.
- La protecció de la natura.

DEMOCRÀCIA

Si tothom pot **expressar la seva opinió i decidir conjuntament**, hi ha menys possibilitats que hi hagi conflictes violents. Els governs democràtics han de garantir els drets humans i evitar injustícies i desigualtats que poden portar a la violència.

Sabies que...

La Campana de la Pau, creada l'any 1954 per la comunitat budista d'Hiroshima, **és un símbol de pau i reconciliació després de la devastació causada per la bomba atòmica de 1945**. Forjada amb metall reciclat, incloent-hi fragments de metralla i donacions procedents de tot el món, aquesta campana representa el compromís global per deixar enrere la guerra i promoure la convivència pacífica.

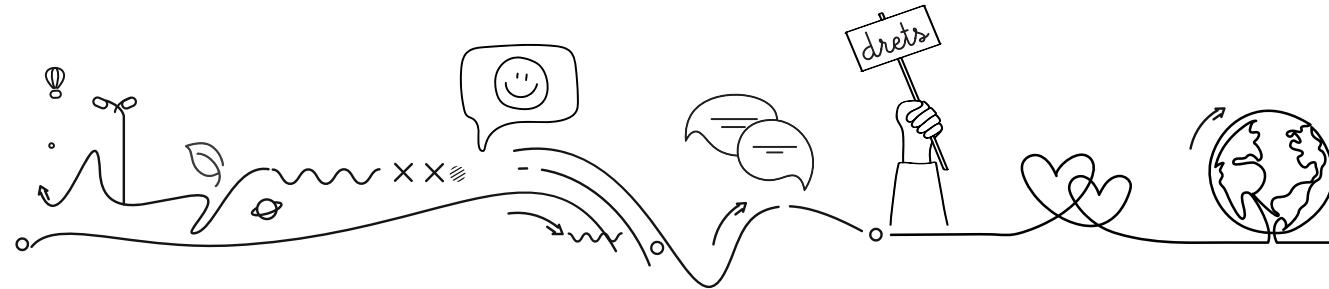
Instal·lada en llocs emblemàtics com el Parc de la Pau d'Hiroshima i la seu de les Nacions Unides a Nova York, la campana es fa sonar en commemoracions com el Dia Internacional de la Pau. Actualment, hi ha més de 20 Campanes de la Pau arreu del món, moltes de les quals són rèpliques de l'original d'Hiroshima. Totes elles comparteixen **l'esperança d'un futur lliure de violència i d'armes nuclears**.

10

HÀBITS PER CULTIVAR LA PAU I LA DEMOCRÀCIA CADA DIA

1

Rebutjar la violència i afrontar els conflictes de forma constructiva.

2

Controlar la pròpia agressivitat i mantenir una actitud tranquil·la i assertiva, evitant reaccions impulsives.

3

Escoltar, dialogar i respectar les diferències d'opinions, maneres de fer o de ser.

4

Practicar l'agraïment a tots els nivells.

5

Estar en contacte amb la natura i cuidar-la.

6

Participar en activitats i voluntariats comunitaris.

7

Fomentar la solidaritat i el suport mutu dins la comunitat.

8

Utilitzar les XXSS per difondre missatges constructius i que promoguin la pau i el respecte.

9

Ser exemple: la pau positiva pot ser contagiosa! :-)

10

Respectar els drets humans i les normes de convivència.

Què és la democràcia?

A la major part de nosaltres ens van ensenyar que **la democràcia és un sistema de govern** basat en el consentiment dels governats i la igualtat d'oportunitats. Vam aprendre que això succeeix mitjançant el vot i l'elecció del representats que prendran decisions en el nostre nom.

Tanmateix, **la democràcia és molt més que un sistema de govern, és una manera de viure i d'organitzar-nos socialment**. Des d'aquesta perspectiva, la democràcia no es limita només als partits polítics, eleccions, òrgans de representació i governs, sinó que, sobretot, implica **l'acció de cada ciutadà i ciutadana i el conjunt de la societat civil**. Tal com recull el professor Salvador Carrasco "La qualitat democràtica requereix,

sobretot, l'existència de persones autònomes, de **ciutadans i ciutadanes lliures disposades a fer ús de la paraula amb responsabilitat; a actuar amb valentia i coratge en la construcció de la comunitat** local, del barri, de la ciutat o del país; i a fer-ho juntament amb altres, exercint uns drets iguals per a tothom, des del respecte mutu".

Les escoles, les entitats educatives de lleure, els espais educatius del migdia, els grups juvenils són espais de convivència i comunitat que esdevenen llocs reals per a l'exercici de la democràcia. En aquests entorns, infants i joves tenen l'oportunitat de participar activament, prendre decisions, assumir compromisos i contribuir a la millora del seu entorn.

Sabies que...

Iniciatives com la que lidera el jove activista **Francisco Javier Vera**, a través de "**Guardianes por la vida**", són un bon exemple de com la **gent jove pot participar activament en la societat i ajudar a transformar-la**. Des del 2019, Francisco Javier ha mobilitzat altres joves, primer a Colòmbia i ara arreu del món, per defensar el medi ambient, promoure els drets humans i fomentar una cultura de pau.

Aquestes accions demostren que **la implicació social no té edat**, i que la joventut pot ser un motor de canvi molt potent quan se l'escolta i se li dona espai per actuar. A més, iniciatives com aquesta reforcen la qualitat democràtica, perquè promouen la participació activa, el diàleg i el compromís amb valors com la justícia, la igualtat i la sostenibilitat. **Quan la ciutadania, especialment els i les joves, s'implica en la vida pública, la democràcia s'enforteix**.

PAU I DEMOCRÀCIA, UN CAMÍ COMPARTIT

Al llarg del temps, la pau i la democràcia han estat relacionades. **Quan hi ha hagut més democràcia, hi ha hagut més pau**, i quan hi ha hagut dictadures o monarques absoluts amb tot el poder, han estat temps de guerres i conflictes.

Quan la democràcia és de veritat i tothom hi pot participar, ajuda a construir una **pau positiva**. Això vol dir que totes les persones poden donar la seva opinió i ajudar a decidir com ha de ser la societat. Si hi ha llibertat per expressar-se, eleccions justes i lleis que protegeixen els drets de tothom, s'eviten injustícies i desigualtats que podrien provocar problemes i conflictes.

Sense pau positiva, la democràcia no pot funcionar com cal. Si en un país hi ha molta pobresa, discriminació o corrupció, vol dir que algunes persones tenen més poder que altres i que no tothom té les mateixes oportunitats. Per això, aconseguir una pau positiva també vol dir lluitar per una democràcia justa, on tothom sigui tractat de manera igual i tingui els mateixos drets.

Actualment, vivim un moment crític a nivell global. En molts llocs del món, estem veient com **es posen en dubte institucions** que fins ara semblaven fonamentals per protegir els drets humans, com per exemple les Nacions Unides o altres organismes internacionals. Això fa que,

sovint, les seves decisions o recomanacions siguin ignorades o criticades per alguns governs, i per tant, es debilita el seu paper per garantir els drets humans i protegir les persones i els pobles quan pateixen injustícies, violència o discriminació.

A més, **el context geopolític està canviant**. Hi ha noves tensions entre països, guerres que tornen a esclatar, discursos d'odi que es fan més comuns, i creix el **suport a líders autoritaris** que limiten la llibertat d'expressió, els drets de les minories o la participació democràtica.

Tot això evidencia una **reculada en la defensa dels drets humans**. Algunes llibertats que semblaven guanyades (com el dret a protestar, a migrar, a la salut, a viure sense discriminació o a tenir accés a una educació de qualitat) estan sent atacades o ignorades.

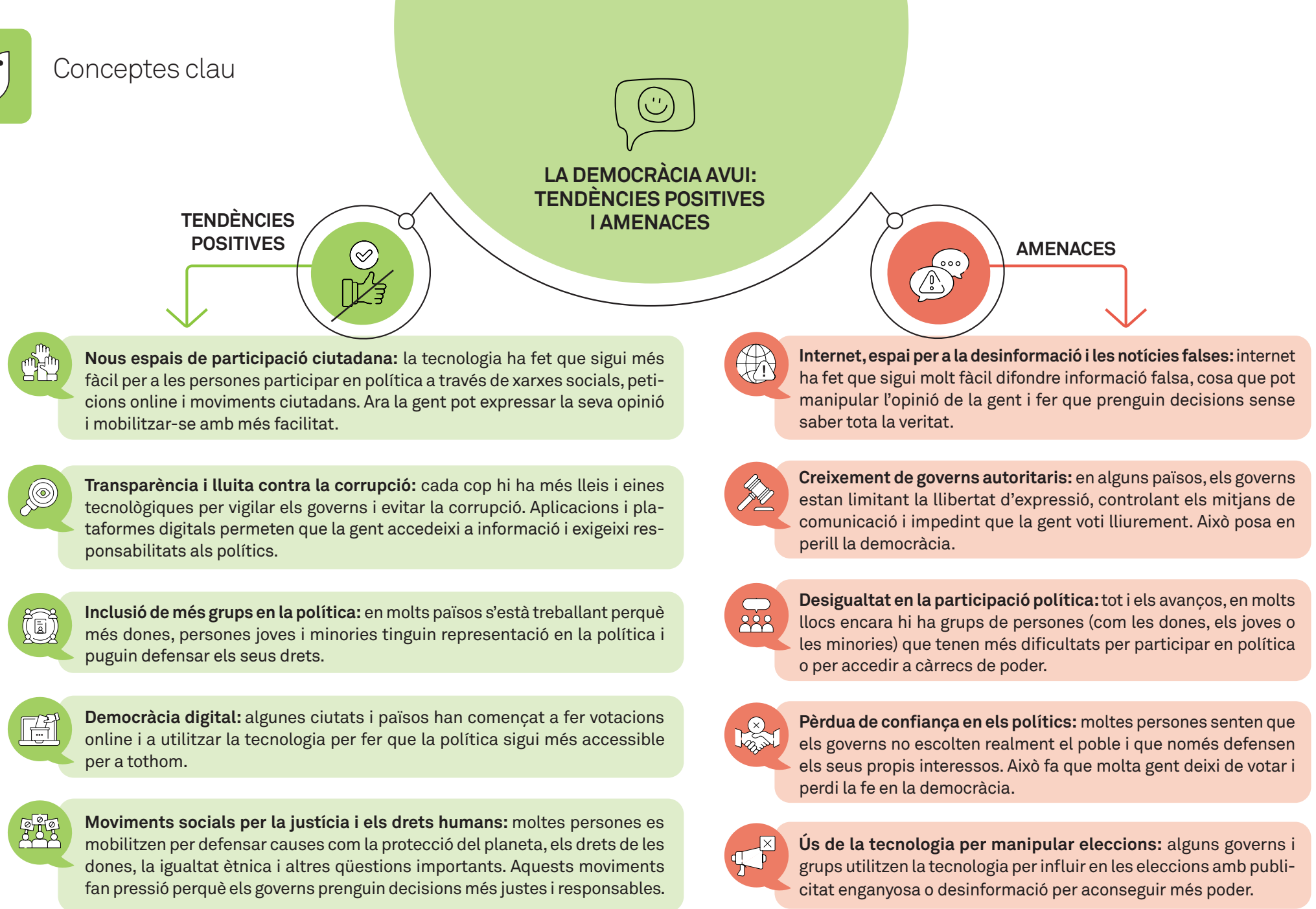
Davant d'aquest panorama, és més important que mai mantenir-nos amb actitud crítica i activa, i tenir informació verificada i fiable, així com seguir defensant els drets fonamentals de totes les persones i exigint responsabilitat a les institucions i governs. També cal **donar veu a les persones joves**, que sovint són les més compromeses amb la justícia global, la pau i els drets humans.

LA DEMOCRÀCIA AVUI: ENTRE EL RETROCÉS I LES NOVES TENDÈNCIES POSITIVES

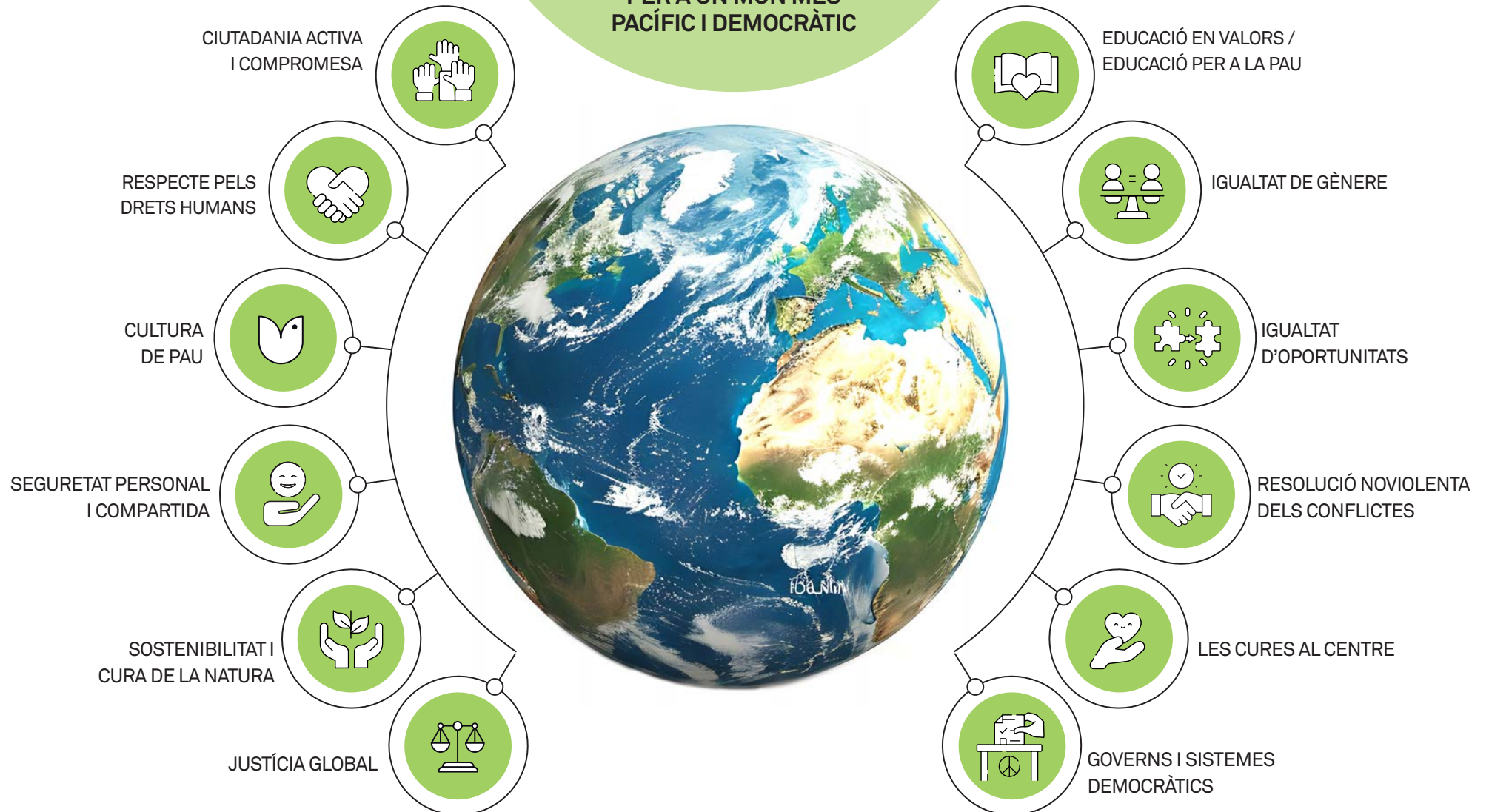
El 2023 va ser un any preocupant per a la democràcia. L'índex global va caure fins al seu nivell més baix des que es va començar a mesurar el 2006. **Menys del 8% de la població mundial viu en una democràcia plena, mentre que gairebé un 40% ho fa sota règims autoritaris, una xifra que ha anat augmentant en els darrers anys.** L'increment dels conflictes violents ha afectat greument la puntuació global de la democràcia i ha impedit la seva recuperació després dels anys de pandèmia (2020-22) (Global Democracy Index, 2023).

En un context marcat per la creixent repressió, l'augment de la violència i la crisi de les institucions democràtiques, **cal reforçar el compromís per la pau, la justícia i els drets humans.** Només així podrem avançar cap a un món més lliure i equitatiu.

**INGREDIENTS
PER A UN MÓN MÉS
PACÍFIC I DEMOCRÀTIC**

La humanitat, una història de pau i de guerra

“Utòpics? Clar que sí! Com no ser-ho?
El que distingeix a la persona humana
dels altres éssers vius no és pas, precisament
la inserció acrítica en la realitat sinó la capacitat
d’imaginar-ne una altra de diferent i millor
i de treballar eficaçment per a construir-la.”

ALFONS BANDA I TARRADELLAS
Cofundador de Fundipau

Si em demostrés que,
en fer la guerra, el meu ideal
tenia possibilitats de fer-se realitat,
encara diria “No” a la guerra.
Perquè no es crea la societat humana
sobre munts de cadàvers.

LOUIS LECOIN (1888-1971)
Antimilitarista i pacifista francès.

La nostra història

Les guerres existeixen des de fa milers d'anys, pràcticament des que els éssers humans van començar a viure en grups organitzats. Sovint, les disputes pel control de terres, rutes comercials, recursos naturals o per l'expansió de religions i imperis han estat motors de conflicte. Aquestes lluites han provocat l'aparició dels primers exèrcits, la fabricació d'armes i l'organització de sistemes militars, deixant una empremta profunda en l'evolució de les civilitzacions.

La història de la humanitat no només està marcada pels avenços culturals, científics i socials, sinó també pels mecanismes de control i exercici del poder. Així, al llarg dels segles, hem vist com l'absolutisme i la restricció dels drets han anat donant pas, amb dificultats i lluites constants, a formes més democràtiques i participatives d'organització social.

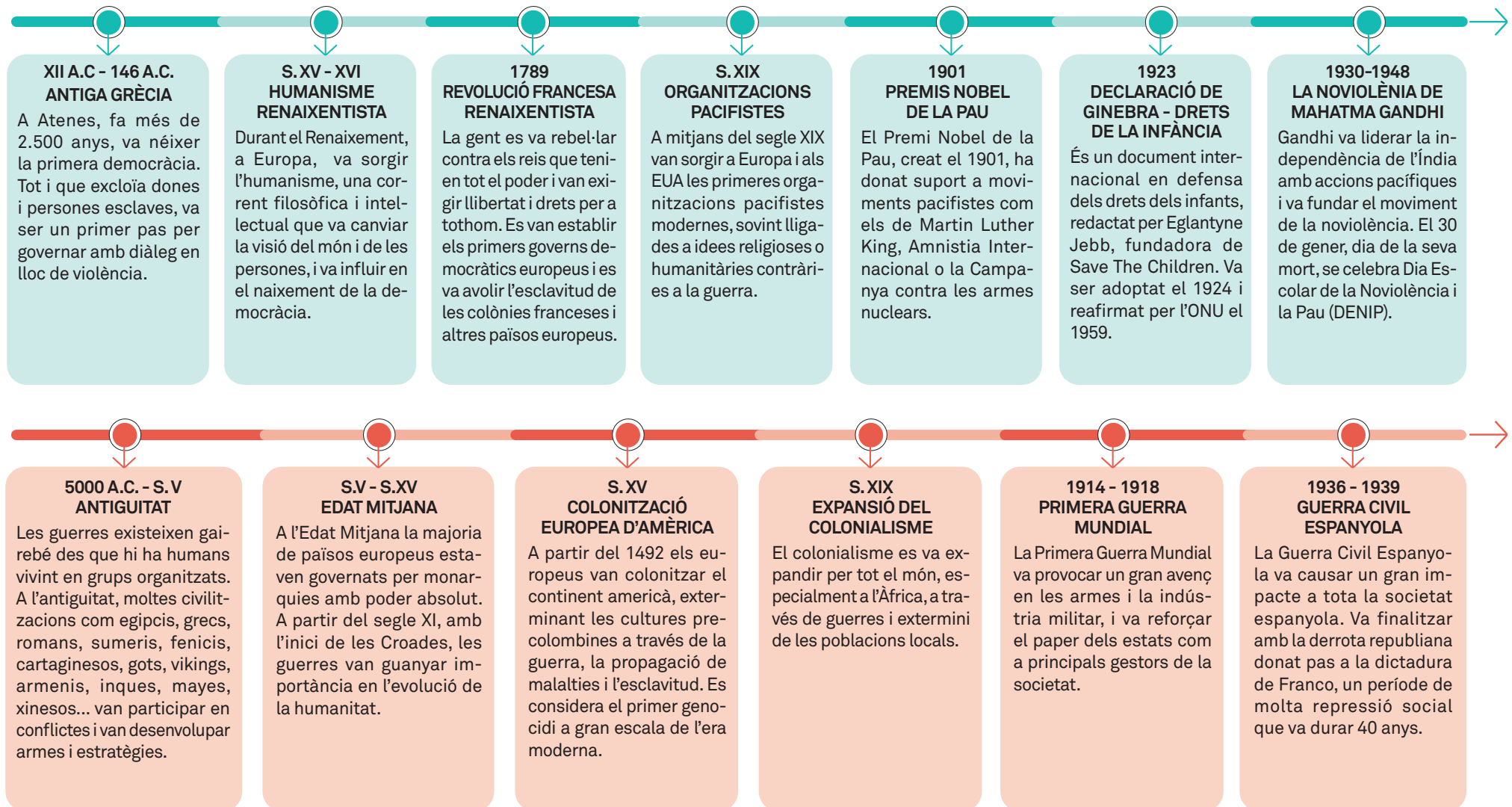

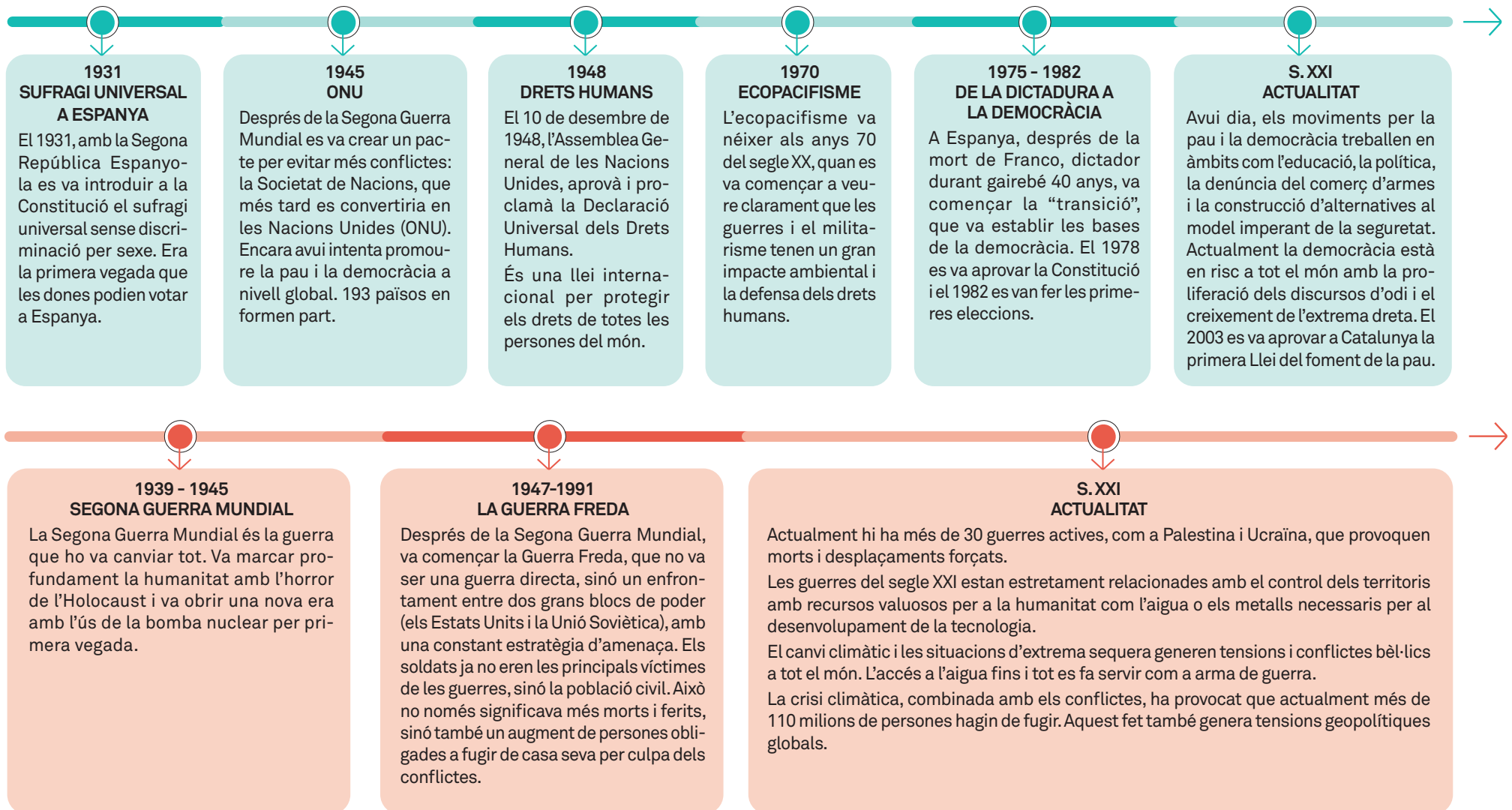
La humanitat, una història de pau i de guerra

Aquest gràfic vol oferir una mirada crítica sobre aquesta evolució: una línia del temps que ens ajuda a entendre com ha canviat —positivament i nega-

tivament— la comprensió i l'aplicació de la pau i la democràcia, tant a escala global com local. Som conscients que la perspectiva que adoptem té un

cert biaix eurocèntric i occidental. Tot i així, hem intentat incorporar una mirada interseccional, de gènere i compromesa amb les lluites per la justícia global.

Educar per a un món més pacífic

“Tenim alguna cosa en comú, i aquesta cosa
en comú és la nostra missió a la vida.

Segurament una missió del bé, una missió de la
cultura de la vida, i no una missió de la guerra.”

RIGOBERTA MENCHÚ TUM

Activista indígena k'iche' i defensora dels drets humans
Premi Nobel de la Pau (1992)

Pau i democràcia, un compromís que es construeix cada dia

Assolir la pau i la democràcia és una gran fita col·lectiva. Però el **repte real no és només aconseguir-la, sinó mantenir-la viva i fer que arrelhi profundament en la vida quotidiana.** És aquí on entra en joc l'educació. I no qualsevol educació, sinó aquella que posa al centre les persones, els valors i la convivència.

En aquest sentit, **la pau i la democràcia no són camins paral·lels, sinó profundament entrellaçats.** Es reforcen mútuament, ja que totes dues promouen la justícia, la igualtat i el respecte pels drets humans. L'educació per la pau ens proporciona eines per gestionar els conflictes de manera respectuosa i constructiva, una habilitat essencial en qualsevol societat democràtica, on la diversitat d'opinions hauria de ser una riquesa i no pas un obstacle. Alhora, l'educació per la democràcia ens

convida a ser ciutadans i ciutadanes actives, crítics i compromeses, conscients que la democràcia no es limita al vot, sinó que es construeix a través de la participació, la col·laboració i l'acció transformadora.

Ara bé, perquè aquests valors arrelin de veritat, **no n'hi ha prou amb parlar i reflexionar sobre la pau i democràcia: cal viure-les i fer-les reals dins dels espais educatius.** “La seva adquisició requereix viure en espais d'aprenentatge i convivència on regeixin precisament aquests valors” (Martínez: 2011). Això **implica repensar tant els entorns físics com les relacions que s'hi estableixen.** Necessitem espais oberts i flexibles que afavoreixin la comunicació, el treball en equip i la participació, però també **una cultura relacional basada en el bon tracte, l'escolta activa, la confiança i l'estima mútua.**

Com deia el pensador i mediador John Paul Lederach (2000), **“la pau (afegim també la democràcia) és construir un tipus de condicions socials equitatives i un tipus de relacions basades en l'estima.”** I aquest camí, com sabem bé els que eduquem, **comença cada dia amb petits gestos** i decisions dins de l'aula, al pati, a l'esplai i en qualsevol racó on tinguem l'oportunitat de conrear relacions transformadores.

**PER QUÈ ÉS IMPORTANT
EDUCAR PER A
LA PAU I LA DEMOCRÀCIA?**

Per comprendre com funciona la democràcia i participar-hi de manera activa i responsable

Per aprendre a escoltar, desenvolupar l'empatia i rebutjar qualsevol forma de violència.

Per contribuir a la construcció d'un món més just, solidari i sostenible, respectuós amb les persones i amb el planeta.

Per aprendre a respectar-nos mútuament i valorar la diversitat com una riquesa.

Per tenir cura de nosaltres mateixes i de les altres persones.

Per comprendre que totes les persones tenim drets, però també responsabilitats envers la comunitat.

Per defensar la igualtat i garantir que tothom disposi de les mateixes oportunitats per viure amb dignitat i en pau.

Per aprendre a pensar de manera autònoma i actuar amb esperit crític i respecte.

Per afavorir la convivència, fomentar la cooperació i resoldre els conflictes de manera no violenta.

El paper dels educadors i les educadores en el foment de la pau i la democràcia a través del lleure

El rol dels educadors i educadores és clau en la construcció d'un present i un futur més humà. **Cada gest, cada paraula, cada decisió pedagògica són oportunitats per sembrar llavors de pau i democràcia.** Aquests valors s'aprenen i es transmeten, sobretot, a través de l'exemple. La manera com ens relacionem amb el grup, com gestionem els conflictes, com comuniquem i prenem decisions transmet missatges molt potents. Per això, **el compromís personal amb la pau i la democràcia ha d'impregnar totes les accions educatives.**

Educar per a la pau implica **acompanyar els infants i joves en la gestió emocional, el desenvolupament de l'empatia i la construcció de relacions basades en el respecte i la comunicació no violenta.** Alhora, la democràcia s'aprèn vivint-la. **Les assemblees, les decisions consensuades, la implicació en la comunitat i la gestió col·lectiva de les activitats són oportunitats per aprendre**

a escoltar, dialogar i construir acords. Els educadors i educadores hem de saber cedir protagonisme, promoure l'autonomia i **generar espais on tothom se senti escoltat i tingui l'oportunitat d'actuar.**

També és essencial acompanyar els infants i joves en la descoberta de les injustícies que els envolten, tant en el seu entorn proper (visió local), com a escala més global. Cal fomentar la sensibilitat davant situacions de desigualtat, exclusió o discriminació, i oferir-los eines per comprendre-les, qüestionar-les i actuar-hi de manera conscient i compromesa. Ara bé, aquest procés no es limita a prendre'n consciència: implica, també, **alimentar la capacitat de somiar altres futurs**, més justos, sostenibles i solidaris. Es tracta d'ajudar-los a imaginar alternatives i a creure que un altre món és possible, on elles i ells poden esdevenir protagonistes del canvi.

Com creus que serà el futur?

Com van les coses la terra no existirà a l'espai.

Perquè les potències nuclears s'estan fent més fortes i com esclati una tercera guerra mundial no serà una tercera guerra mundial, serà la primera guerra nuclear.

La terra no serà habitable.

Això només es pot evitar d'una forma:
NO MÉS LLUITES.

POL. 13 anys

Per on comencem Continguts i estratègies

Tot i que l'educació per a la pau i la democràcia abasta una gran diversitat de temes, actituds i valors, hem organitzat els continguts en cinc grans àmbits per facilitar-ne la comprensió i el treball:

1 Desenvolupament Personal

Per conviure en pau amb les altres persones, primer cal estar en pau amb un/a mateix/a.

■ **Autoestima i autoconeixement:** aprendre a acceptar-se tal com som, reconèixer les nostres fortaleses i limitacions, i valorar-nos sense caure en comparacions. Saber guanyar i perdre amb respecte és clau per conviure.

■ **Gestió emocional:** controlar l'agressivitat, expressar els sentiments d'una manera equilibrada, i tenir la capacitat de demanar perdó i perdonar. Tot plegat ens ajuda a mantenir relacions més sanes i respectuoses.

■ **Responsabilitat personal envers la pau:** la pau comença amb les petites accions de cada dia. Ser respectuoses, tant en persona com en línia, vol dir posar-se en el lloc de les altres persones i actuar amb responsabilitat i respecte pels Drets Humans.

OBJECTIU: promoure l'autoconeixement, la gestió i regulació emocional i la responsabilitat personal dels infants i joves com a base per a la convivència pacífica.

2 Comunicació i relacions Interpersonals

Una societat pacífica i democràtica es construeix a través del diàleg, el respecte i la comprensió mútua. La manera com ens comuniquem pot construir ponts o aixecar murs.

■ **Comunicació no violenta:** aprendre a escoltar activament, a parlar amb claredat i a expressar el que sentim d'una manera assertiva és essencial per relacionar-nos de forma saludable amb les altres persones.

■ **Ús responsable de les xarxes socials:** a internet, com en qualsevol situació de la vida, les paraules tenen conseqüències. Cal fer-ne un ús ètic i respectuós, evitar la difusió de l'odi i promoure relacions positives.

OBJECTIU: millorar les habilitats comunicatives dels infants i joves per establir relacions respectuoses i assertives.

L'educació hauria de fer èmfasi en la importància de **prevenir i combatre la guerra, l'agressió i totes les formes de violència** i les violacions dels drets humans, i d'aconseguir que totes les persones i comunitats compreguin i assumeixin les seves responsabilitats per mantenir, fomentar i exigir la pau. **L'educació hauria de contribuir també a les activitats de lluita contra el racisme, la xenofòbia i totes les accions i ideologies que inciten a l'odi**, així com contra totes les formes d'intolerància, discriminació i violència.

UNESCO 2023

3 Resolució de conflictes

Ser una ciutadania activa vol dir implicar-se, pensar en el que és millor per a tothom i ajudar a construir una convivència basada en el respecte, la igualtat i la col·laboració.

■ **Proveir d'eines:** perquè els infants i joves puguin reconèixer els primers signes d'un conflicte i actuar-hi amb calma, empatia i col·laboració des del primer moment.

■ **Resolució pacífica dels conflictes:** promoure la pau vol dir triar sempre el camí del diàleg i rebutjar la violència.

■ **Conflictes en línia i presencials:** saber actuar davant d'un conflicte, tant a les xarxes socials com en les interaccions presencials del dia a dia (amb els companys/es, la família, al carrer), amb actitud constructiva, és clau per a la convivència i la defensa dels drets de tothom.

OBJECTIU: dotar de recursos als infants i joves per aprendre a gestionar els conflictes de manera constructiva i sense violència.

Educar per a un món més pacífic

4 Convivència i diversitat

La pau i la democràcia es fonamenten en el respecte a totes les persones, siguin com siguin, i en el reconeixement de la riquesa que aporta la diversitat.

■ **Respecte a la diversitat i igualtat de drets:** aprendre a conviure amb persones diferents, sense prejudicis ni discriminacions. L'educació per la pau passa per garantir la igualtat d'oportunitats i la dignitat per a tothom.

■ **Convivència global i desarmament:** viure en pau entre cultures i pobles demana renunciar a la violència i promoure la cooperació. El desarmament és una expressió clara d'aquesta voluntat de convivència.

■ **Convivència digital i inclusió:** també a les xarxes socials, cal promoure el respecte, la igualtat i la participació activa. Tothom hi té dret a sentir-se segur i valorat, independentment de qui sigui o d'on vingui.

OBJECTIU: fomentar el respecte a la diversitat, la inclusió i la convivència intercultural i digital.

5 Compromís social i creativitat

Educar per a la pau i la democràcia és formar persones que entenen les arrels de la injustícia, que assumeixen els seus drets i deures, i que es comprometen amb la justícia global. Persones que volen transformar el món i saben imaginar un futur més just i més humà.

■ **Interpretació crítica de l'entorn:** saber identificar el que està bé i el que està malament, les situacions d'injustícia i explotació, aprofundiment en els valors humans, la igualtat d'oportunitats, la fraternitat, els Drets Humans, etc.

■ **Compromís cívic i transformació social:** participar activament en la vida col·lectiva, defensar els drets humans i treballar per una societat més equitativa. Cada acció, per petita que sigui, pot tenir un gran impacte.

■ **Activisme digital no violent:** fer servir les xarxes socials per denunciar injustícies, discursos d'odi i difondre valors de convivència i respecte.

■ **Creativitat i esperança:** imaginar alternatives, crear campanyes, dissenyar projectes... La creativitat ens permet expressar valors i somiar (de forma activa) col·lectivament.

OBJECTIU: promoure la participació activa, la consciència crítica i l'acció transformadora.

Sabies que...

Cal saber **escollir bé les paraules** que usem per comunicar-nos amb les altres persones, ja que:

- Una paraula qualsevol pot ocasionar una discussió.
- Una paraula qualsevol pot provocar odi.
- Una paraula brutal pot trencar sentiments.
- Una paraula agradable pot suavitzar camins.
- Una paraula a temps pot estalviar un esforç.
- Una paraula alegre pot il·luminar el dia.
- Una paraula amb amor pot canviar una actitud.

NATI BERGADÀ, mestra i pedagoga 2016.

Estratègies

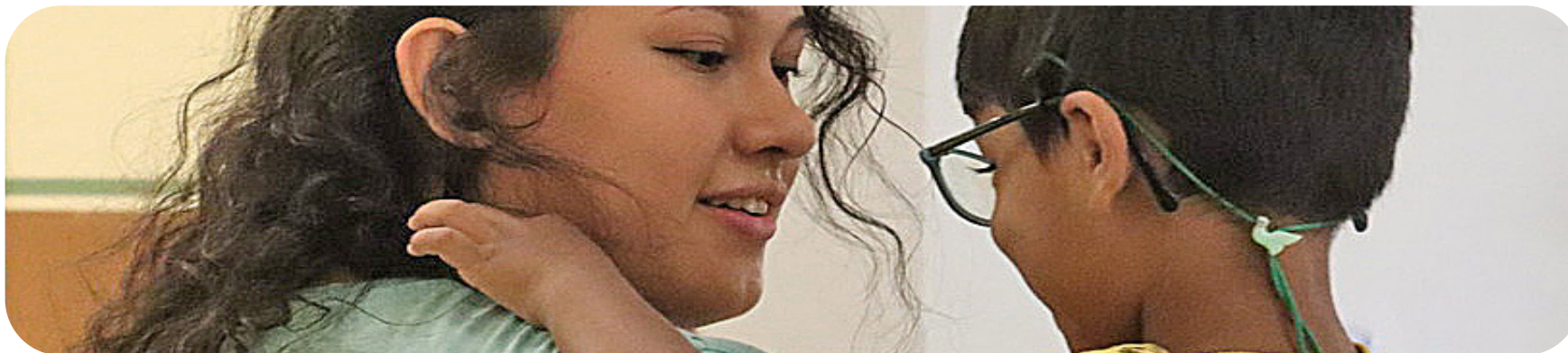
DES DEL LLEURE EDUCATIU

DINÀMIQUES PER AFAVORIR LA PAU

- 1 **Jocs en equip i si són cooperatius molt millor.** Quan juguem en grups, aprenem a ajudar-nos, escoltar-nos i treballar conjuntament per aconseguir un objectiu. Això ens ensenya a cooperar en lloc de competir.
- 2 **Aprendre a resoldre conflictes de manera positiva.** Podem fer activitats on practiquem com solucionar problemes parlant i escoltant, sense enfadar-nos ni fer mal a ningú. Recordeu la Roda de les Solucions?
- 3 **Converses en grup.** Després d'una activitat, podem parlar sobre com ens hem sentit, si hem treballat bé junts i què podem fer millor la pròxima vegada.
- 4 **Jocs de rol.** Imaginar que som una altra persona i viure situacions diferents ens ajuda a entendre com se senten les altres persones i a tenir més empatia.
- 5 **Activitats per transformar l'entorn.** Dissenyar o participar en activitats de denúncia o solidàries, com recollir menjar per a famílies necessitades o netejar un parc, ens ensenya que la pau també significa cuidar la nostra comunitat.
- 6 **La importància de la rotllana.** Ens permet mirar-nos als ulls, crear vincles, cohesiona el grup, fomenta el diàleg i l'escolta, la pertinença al grup...

DINÀMIQUES PER AFAVORIR LA DEMOCRÀCIA

- 1 **Decidir conjuntament.** Proposar en lloc de dir als infants el que han de fer. Podem fer votacions per triar a on anem d'excursió o quines activitats farem.
- 2 **Repartir responsabilitats.** Si cada noi o noia té un paper dins el grup (fer de portaveu, encarregar-se del material, organitzar jocs...), aprenem que tothom és important i que cal la col·laboració de tothom.
- 3 **Reactivar les assembles, les comissions, els consells.** Com a espais organitzats per reflexionar, parlar, escoltar, prendre decisions i posar-les en pràctica. A més, aquests espais serveixen per practicar l'elecció de representants i el joc democràtic.
- 4 **Aprendre sobre els nostres drets.** Fer activitats que ens expliquin per què és important que totes les persones tinguin els mateixos drets i com podem defensar-los.
- 5 **Fer projectes d'aprenentatge servei.** Encoratjar el compromís amb la comunitat i la participació en projectes que promoguin el bé comú.
- 6 **Bústies de suggeriments i enquestes.** Especialment indicades per a activitats de caire més extraordinari. En aquests casos, la bústia té un objectiu concret i els infants veuen que la seva participació és útil.

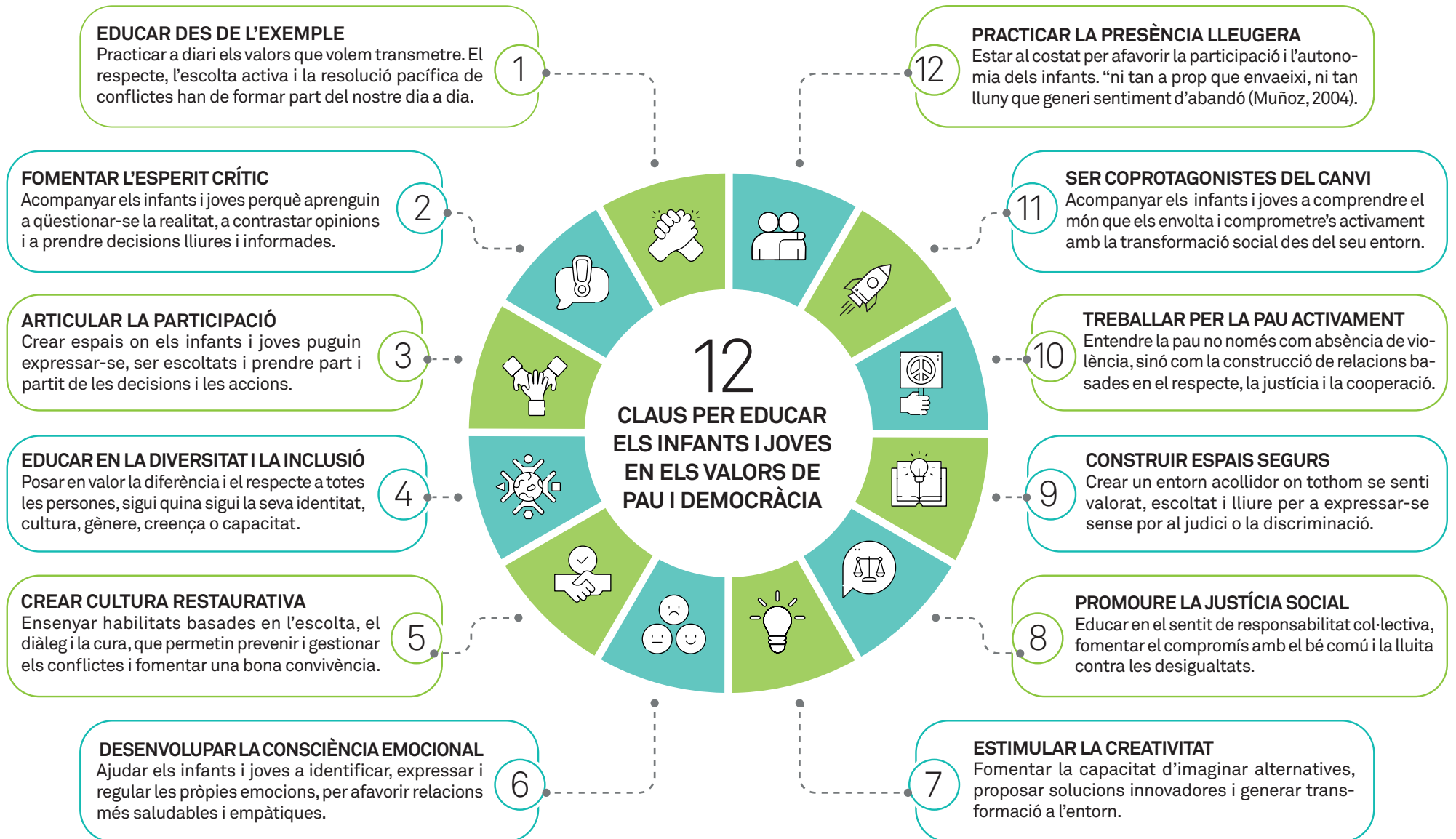
DES DE CASA

DINÀMIQUES PER AFAVORIR LA PAU

- 1 **Resoldre els problemes parlant.** Quan tenim una discussió és millor parlar i escoltar abans que cridar o enfadar-nos.
- 2 **Respectar.** Cadascú té les seves opinions, emocions i necessitats. Aprendre a respectar-les ens ajuda a conviure millor.
- 3 **Compartir les feines de casa.** Si tots i totes ajudem (parar la taula, recollir, cuidar les mascotes), aprenem a treballar en equip i a ser responsables.
- 4 **Aprendre a gestionar les emocions.** Quan sentim enuig, podem respirar a fons i expressar-nos sense faltar al respecte. Això ens ajuda a tenir una convivència més tranquil·la.
- 5 **Passar temps en família.** Jugar, cuinar o parlar amb la família ens ensenya la importància de cuidar-nos entre nosaltres i ens fa sentir millor.

DINÀMIQUES PER AFAVORIR LA DEMOCRÀCIA

- 1 **Prendre decisions en grup.** Quan cal decidir alguna cosa (com on anar el cap de setmana o què sopar), podem votar o parlar-ho conjuntament per arribar a un acord.
- 2 **Aprendre a escoltar.** Quan algú parla, és important deixar-lo acabar i respectar el que diu, encara que no pensem igual.
- 3 **Parlar sobre temes importants.** En família, podem parlar de temes com la igualtat, els drets humans o què és just i què no.
- 4 **Tenir responsabilitats.** Si tenim petites responsabilitats a casa, aprenem a ser persones autònomes i a entendre que tots i totes formem part del grup i som importants.
- 5 **Seguir l'exemple de les adultes.** Si es resolen els problemes parlant, escolten i respecten les opinions dels altres, els fills i filles aprendran a fer el mateix.

Internet i xarxes socials: al servei de l'odi o la convivència?

Les TIC (Tecnologies de la Informació i la Comunicació) són eines com internet, les xarxes socials, els mòbils, la televisió i altres tecnologies que ens permeten accedir a informació i comunicar-nos amb altres persones. Aquestes **tecnologies tenen un paper molt important per promoure la pau i la democràcia**, però també poden ser perilloses si s'utilitzen de manera irresponsable o amb males intencions.

En la última dècada **les TIC s'han concentrat en poques mans** (empreses tecnològiques) i això té afectacions concretes. El fet que empreses com Meta o X tinguin el monopoli de les xarxes socials i altres plataformes de comunicació representa un **risc significatiu per a la democràcia i la pau**, ja que tenen un control desmesurat sobre la informació i poden influir en la opinió pública de manera alarmant.

A més, els seus **algoritmes** sovint prioritzen continguts que generen més interacció (generalment idees extremistes i polaritzadores que

capten més l'atenció). Això polaritza la societat i pot **fomentar discursos d'odi i desinformació**, debilitant els fonaments democràtics i augmentant les tensions socials.

Per altra banda, la tecnologia evoluciona a una velocitat vertiginosa i en els darrers temps, **la intel·ligència artificial (IA)** ha anat guanyant terreny en molts aspectes de la nostra vida personal i col·lectiva, incloent-hi el món educatiu. El seu ús obre moltes possibilitats, però també planteja reptes i riscos, especialment en aspectes com l'ètica, la seguretat i la pau.

Sabies que...

Estan sorgint noves iniciatives ciutadanes com **Mastodon**, **Fediverscat** o altres que ofereixen **alternatives a les plataformes de grans empreses com X o Meta**. Aquestes iniciatives **es basen en xarxes descentralitzades que permeten una gran autonomia** de les persones o organitzacions que les creen i les gestionen, mantenint el control sobre les normes de convivència i la moderació dels continguts. Això **redueix el risc de monopoli informatiu i manipulació de l'opinió pública** per part d'unes poques corporacions.

A més, les xarxes Fedivers promouen la transparència i la diversitat d'opinions, ja que no estan subjectes als algoritmes que prioritzen continguts extremistes que com s'ha comprovat provoquen més interacció. **En aquestes plataformes ens podem connectar i interactuar amb altres instàncies i fomentant un diàleg més obert i inclusiu**. Això crea espais més democràtics on les veus minoritàries poden ser escoltades sense ser silenciades per interessos comercials o polítics.

IMPACTES DE LES TIC EN LA PAU I LA DEMOCRÀCIA

IMPACTES POSITIUS

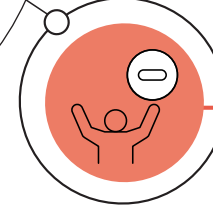
EN RELACIÓ AMB LA PAU

- **Faciliten la comunicació entre cultures:** les TIC ens permeten connectar amb persones d'arreu del món, ajudar-nos a entendre altres cultures i a trencar prejudicis. Això fomenta la convivència i la pau entre pobles diferents.
- **Donen veu a les persones que pateixen injustícies:** a través d'internet i les xarxes socials, les persones que viuen en conflictes o en situacions difícils poden compartir la seva realitat i demanar ajuda.
- **Promouen l'educació per la pau:** les TIC ofereixen cursos, vídeos i recursos que ensenyen a resoldre conflictes de manera pacífica i a desenvolupar valors com el respecte i l'empatia.
- **Ajuden a prevenir conflictes:** els governs i organitzacions poden utilitzar la tecnologia per detectar tensions socials abans que es converteixin en conflictes greus i trobar solucions a temps.

EN RELACIÓ A AMB LA DEMOCRÀCIA

- **Accés a la informació:** internet permet que tothom pugui estar informat sobre política, drets humans i esdeveniments importants. Això ajuda a prendre decisions més responsables i informades.
- **Fomenten la participació ciutadana:** gràcies a les TIC, les persones poden expressar les seves opinions, votar en enquestes, participar en peticions online o col·laborar en iniciatives socials per millorar la societat.
- **Faciliten la transparència:** les TIC permeten vigilar les accions dels governs i denunciar casos de corrupció o abusos de poder.
- **Organitzen moviments socials:** les xarxes socials i les eines de missatgeria ajuden a coordinar manifestacions pacífiques i altres activitats per defensar els drets humans i la justícia social.

RISCOS I IMPACTES NEGATIUS

- **Desinformació i notícies falses:** hi ha molta informació falsa a internet que pot generar confusió, ansietat, por o odi.
- **Violència digital:** algunes persones fan servir les xarxes socials, el whatsapp o altres canals de comunicació digital per fer mal a altres persones. Algunes pràctiques de violència digital són: insults, amenaces, ciberassetjament, sexting, grooming,...
- **Discursos d'odi:** hi ha persones que aprofiten les xarxes socials per difondre discursos d'odi contra altres persones o col·lectius. A més a més, els algoritmes afavoreixen la visibilitat d'aquests discursos.
- **Manipulació de l'opinió pública:** alguns governs o grups utilitzen les TIC per influir en les eleccions o per manipular les idees de la gent.
- **Control i vigilància:** en alguns llocs, les TIC es fan servir per vigilar la població i limitar la seva llibertat d'expressió.
- **Ús de la IA:** la intel·ligència artificial planteja riscos ètics, de seguretat i per a la pau i la democràcia que encara no estan ben definits ni regulats amb lleis i normatives a nivell internacional.
- **Gran petjada ecològica i social dels aparells tecnològics:** la lluita pel control dels minerals necessaris per a la fabricació d'aparells i xarxes de comunicació provoca lluites pel territori, guerres i violències associades.

La petjada ecològica i social de la tecnologia

No podem perdre de vista la petjada ecològica i social de la tecnologia, a més de les afectacions en la comunicació. Per una banda, la necessitat creixent de l'ús d'internet i la circulació de dades a nivell global requereix de **servidors potents** que consumeixen molta energia i molta aigua, i l'ús de la IA planteja també dilemes en aquest sentit (Per exemple, cada cop que ChatGpT respon 10 preguntes, gasta 1 litre d'aigua). Per altra banda, tant els aparells que fem servir per comunicar-nos com la infraestructura que requereixen per funcionar, estan construïts amb **materials rars i metalls** com

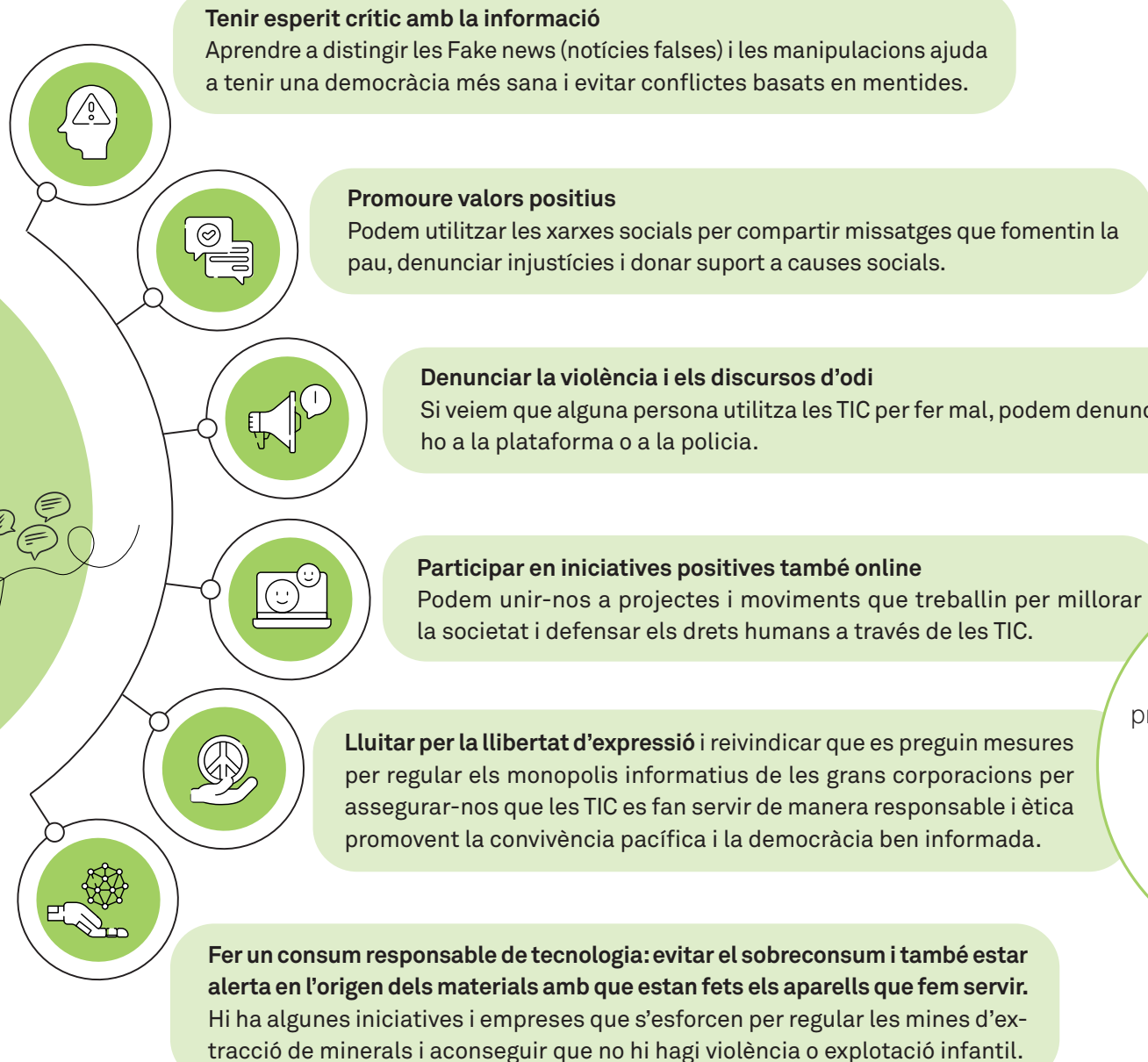
el coltan, cobalt, liti, or, titani, coure, níquel,... que cada vegada són més preuats i difícils d'aconseguir.

La Terra té uns recursos limitats i l'ànsia dels governs, les empreses i els grups paramilitars per aconseguir-ne el control està generant tensions geopolítiques i conflictes armats arreu del món. Si bé durant el segle XX hi havia moltes guerres relacionades amb el control dels jaciments de petroli i gas, actualment, al segle XXI, se li afegixen **lluites per l'aigua, pel control de l'energia i pels jaciments**

de metalls, minerals i terres rares que serveixen per desenvolupar tota mena de sistemes tecnològics (aparells i xarxes de comunicació, vies ferroviàries, plaques solars, bateries, cotxes elèctrics, electrodomèstics, satèl·lits, drons...). A més a més, l'explotació de minerals sovint va associada amb **altres formes de violència** com poden ser l'explotació infantil a les mines, les violacions i abusos a les dones, desplaçament forçat de les comunitats locals, violència institucional, contaminació i molts altres conflictes socials i ambientals.

COM PODEM UTILITZAR LES TIC DE MANERA CONSTRUCTIVA?

Una sola història crea estereotips, i el problema dels estereotips és que no són veritables, ens fan incomplets.

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE
Espectora i activista nigeriana.

Eixos d'animació

“Per descomptat, soc optimista pel futur.
No tinc cap dubte que la igualtat prevaldrà,
perquè sense igualtat no es pot tenir pau i amor,
i sense pau i amor, la vida és buida”

NASRIN SOTOUDEH
Advocada i activista iraniana
pels Drets Humans

**“No hi ha camí per a la pau,
la pau és el camí.”**

MAHATMA GANDHI
(1869–1948)

Líder espiritual i polític de l'Índia,
conegut per la seva defensa de la noviolència
i de la desobediència civil
com a eines per aconseguir la justícia social.

Tres eixos

Un eix d'animació és un recurs pedagògic molt utilitzat en l'àmbit de l'educació en el lleure. Permet crear contextos estimulants que afavoreixen l'aprenentatge significatiu i donen coherència i sentit a les activitats. A través d'un fil conductor temàtic (ja sigui una història, un personatge o una situació imaginària) es connecten continguts, emocions i valors d'una manera lúdica i vivencial.

En el marc d'aquest programa educatiu, **proposem tres eixos d'animació adaptats a les diferents etapes evolutives.**

El cant de la Salam, adreçat a infants de 3 a 7 anys, és un conte senzill que ens ensenya el valor del diàleg i l'ajuda mútua. Per als nois i noies de 8 a 12 anys, la **ChronoPAX** ofereix un viatge a través del temps per reflexionar sobre els conflictes, la pau i democràcia. Per últim, amb **Activisme digital**, els i les joves disposen d'un espai on poden debatre, crear i compartir accions per fer virals la pau, la participació i el compromís social.

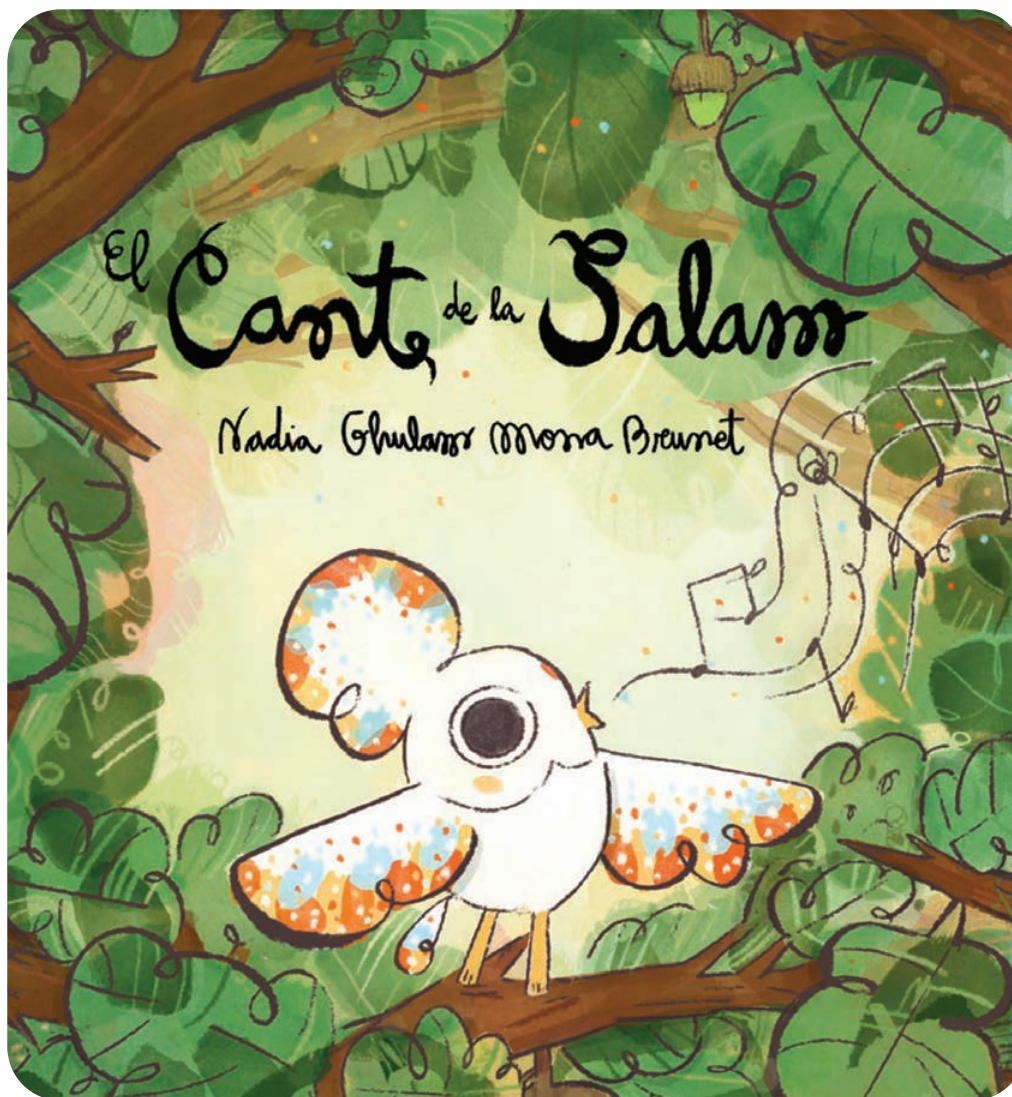

El cant de la Salam

“Hi havia una vegada, en un bosc molt bonic, un petit ocell anomenat Salam...” Així comença aquesta bonica i senzilla història escrita per la Nàdia Ghulam, activista i refugiada afganesa que ha viscut experiències que inspiren tothom.

El cant de la Salam és un viatge pels valors de la convivència pensat especialment per a infants de 3 a 7 anys. A través d'aquesta narració i els personatges que hi apareixen, els més petits i petites es connectaran amb situacions que els ajudaran a comprendre la importància d'aprendre a conviure en harmonia. El conte esdevindrà el fil conductor d'una sèrie d'activitats i propostes didàctiques per fomentar la participació, el diàleg, l'esperit crític i la sensibilització envers el respecte mutu.

Heu endevinat perquè l'ocell es diu Salam?

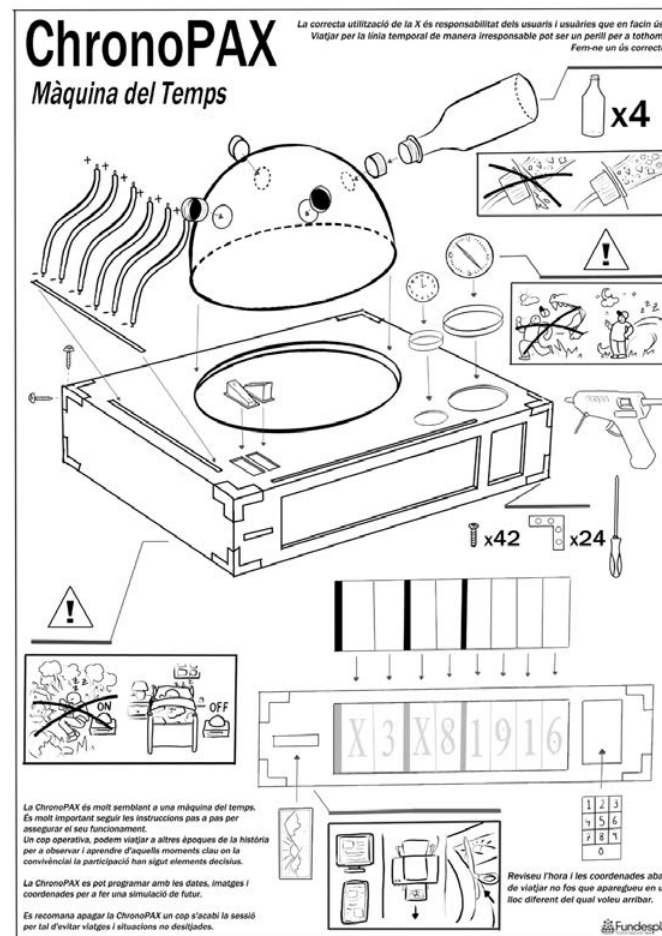

La ChronoPAX

La ChronoPAX és el fil conductor que proposem per als nois i noies de 8 a 12 anys. Inspirada en la popular idea d'una “màquina del temps”, convida els infants a fer un viatge imaginari a través de diferents èpoques on la convivència i la participació ciutadana han estat claus, tant com a exemples d'èxit com a fonts de conflicte.

L'objectiu de la **ChronoPAX** és **fomentar la comprensió dels valors democràtics i de la cultura de pau a partir de vivències i relats de situacions històriques i futures, reals o imaginàries.**

A través d'aquesta experiència, els infants podran reflexionar sobre com es construeixen les relacions humanes, com es gestionen els desacords i com la implicació activa pot transformar els conflictes en oportunitats de creixement col·lectiu.

Activisme digital

Activisme digital és un canal digital pensat per a joves, on treballarem els valors de la convivència, la democràcia i la participació activa des d'un llenguatge proper i amb un toc d'humor. En aquest canal parlarem de com conviure sense perdre la paciència quan apareixen tensions, de com prendre decisions justes i respectuoses o de com fer front a les narratives d'odi que sovint circulen per les xarxes. També reflexionarem sobre com passar del “jo passo” al “jo participo”, i com implicar-se activament en la vida del grup i de la comunitat. Animarem els i les joves a fer servir les tecnologies i les xarxes socials per compartir reflexions, propostes i accions que ajudin a construir un dia a dia més just, inclusiu i participatiu.

Perquè la pau i la democràcia no són només un ideal... si no una actitud que també es pot fer viral!!

Kit d'emergència

“Malgrat tot,
encara crec que la gent és bona de cor”

ANNE FRANK

Noia jueva alemanya,
autora del llibre el “Diari d’Anne Frank”,
un dels testimonis més importants
de l’Holocaust.

En el dia a dia, sovint ens trobem amb **situacions de conflicte, desavinences o manca de participació que poden posar en risc la convivència** i els valors democràtics. Anticipar-nos a aquestes “emergències” és clau. Igual que un **kit d'emergència** ens ajuda a afrontar situacions crítiques amb més preparació, les metodologies i propostes que trobaràs a continuació estan pensades per fomentar el desenvolupament de competències essencials per a una convivència respectuosa i una ciutadania activa i compromesa.

Escola de la provenció

John W. Burton (1990) defineix la provenció com una eina, dotada de recursos i estratègies per afrontar el conflicte de forma constructiva, sense necessitat d'arribar a crisis violentes. El seu objectiu principal es centra en potenciar el reconeixement mutu, crear mesures de confiança, facilitar una comunicació no-violenta i promoure la cooperació.

L'Escola de la Provenció és una eina de l'Escola de Cultura per la Pau de Universitat Autònoma de Barcelona creada per Cascón i Martín (1996). Aquesta escala ajuda els grups de persones a conèixer millor, a cuidar-se mútuament i a construir relacions sanes, on tothom participa i assumeix responsabilitats.

L'escala té **set esglaons i funciona com un procés**, on cada pas depèn del que hem après en l'anterior. No és simplement una tècnica que s'aplica i ja funciona, sinó **una manera d'entendre com es formen els grups i com es poden resoldre els conflictes**. És un aprenentatge continu, on cal ser flexible però també seguir un ordre per anar consolidant les relacions dins del grup.

CONEIX I
APROFUNDEIX

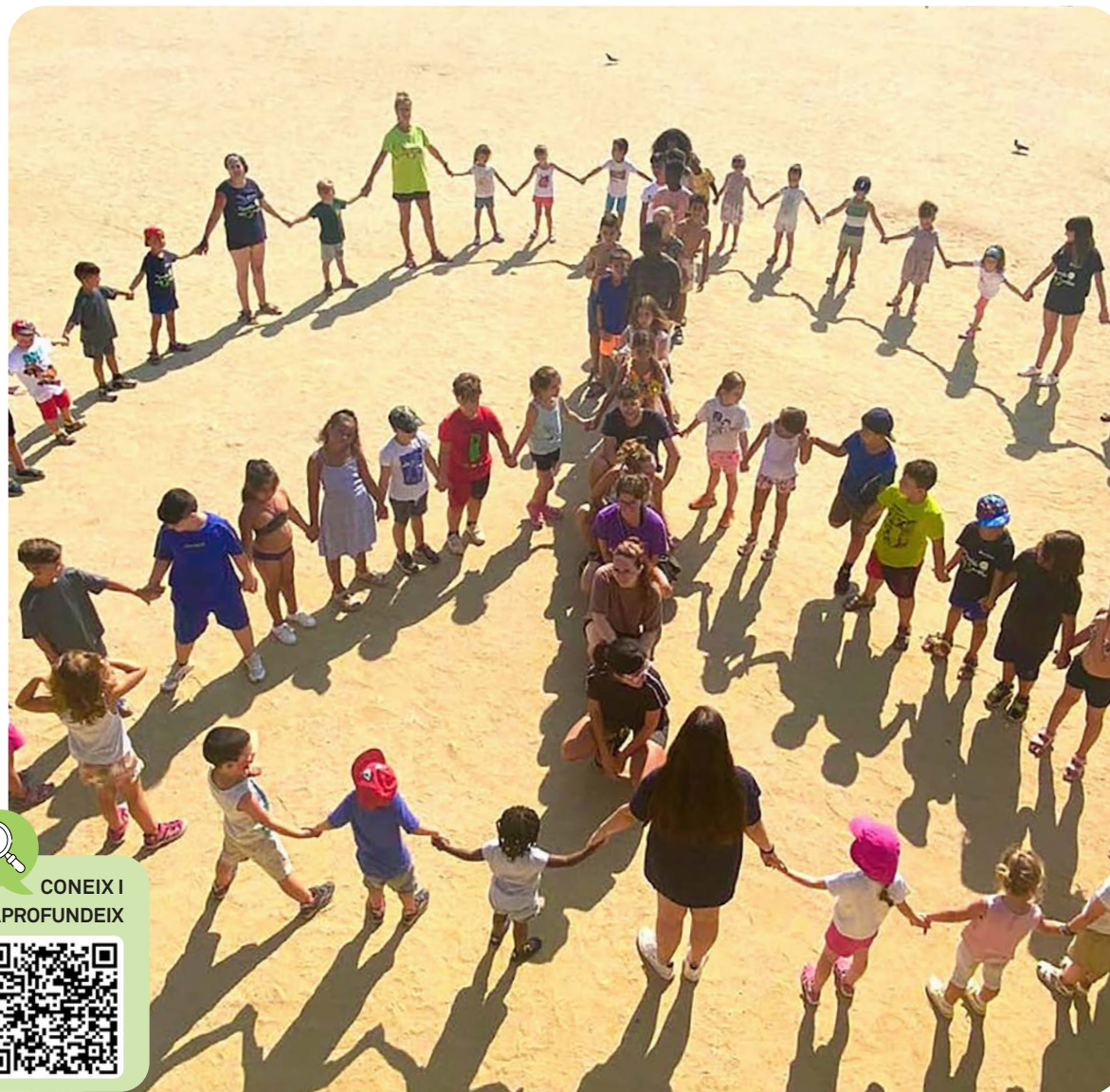

Enfocament restauratiu relacional global

L'enfocament restauratiu **se centra en cuidar les persones i les relacions** i promou una nova manera d'entendre i gestionar la convivència. Representa un canvi de paradigma ja que **en lloc de basar-se en el càstig o la permissivitat, aposta per la reparació del dany, la responsabilitat compartida i l'abordatge directe de les violències.**

Aquest model reconeix que educar no és només transmetre coneixements, sinó també ensenyar a conviure. Per això, prepara els infants i joves per comunicar-se amb respecte, assumir responsabilitats i afrontar situacions complexes amb autonomia i maduresa. Quan s'aplica **no només proporciona eines per a resoldre els conflictes sinó que transforma profundament les relacions dins de la comunitat.**

CONEIX I
APROFUNDEIX

Comunicació noviolenta

La comunicació noviolenta (CNV), creada per Marshall Rosenberg (cap els anys 60-70), és una eina educativa (inclosa en l'enfocament restauratiu), per promoure relacions respectuoses, empàtiques i constructives tant dins com fora de l'àmbit educatiu. Serveix, de manera pràctica, per explicar quines són les pròpies necessitats en un conflicte (parla), entendre les necessitats de l'altra part (escolta) i buscar conjuntament solucions que respectin totes les persones implicades. Aquesta metodologia **es basa en quatre passos clau**: observar sense jutjar, expressar sentiments, identificar necessitats i fer peticions clares i concretes. A través d'aquest procés, els infants i joves **aprenen a escoltar activament, a expressar-se amb assertivitat i a gestionar els conflictes de manera positiva**. Això contribueix a generar un bon clima de convivència, on totes les persones se senten escoltades, valorades i part d'un entorn segur.

Incorporar la CNV a la pràctica educativa no només enriqueix la comunicació, sinó que també esdevé una estratègia eficaç per acompanyar emocionalment els nois i les noies, prevenir tensions i afavorir una cultura de pau, respecte i responsabilitat compartida.

Aprenentatge Servei

Quan un grup de nois i noies neteja una font, està fent un servei a la comunitat. Quan estudia la degradació del bosc, està realitzant un aprenentatge. Però quan decideix netejar un espai degradat col·laborant amb una entitat local, s'organitza, analitza les deixalles, pren consciència del problema ambiental i actua per millorar l'entorn... això és **Aprenentatge Servei (ApS): aprendre tot contribuint al bé comú**.

En un projecte d'ApS, l'acció no és simbòlica ni improvisada: respon a una necessitat real de l'entorn. Els infants i joves són

protagonistes actius del procés. Identifiquen el problema, prenen decisions, planifiquen i executen l'acció. A més, el projecte es construeix en xarxa, amb la col·laboració d'entitats, institucions i col·lectius del territori.

L'objectiu **no és només aprendre continguts, sinó aprendre a ser i a conviure**, desenvolupant valors com la responsabilitat, la solidaritat i el compromís social. I, sobretot, **transformar positivament l'entorn**.

Participació social i democràtica

La participació social i democràtica dels infants i joves és un dret reconegut i, alhora, una **eina clau per educar en una ciutadania activa i compromesa**.

Reconèixer els infants com a subjectes amb veu pròpia vol dir donar-los espais per expressar-se, prendre decisions i incidir en el seu entorn. La seva mirada aporta valor i pot transformar positivament la vida col·lectiva.

Des d'aquest enfocament, **la participació s'ha de promoure tant en espais formals (assemblees, consells, comissions...) com en el dia a dia del centre i a través de projectes comunitaris**. Perquè sigui significativa, cal que estigui vinculada a decisions reals. A més a més, vol dir crear entorns segurs, oberts i inclusius, on els infants i joves puguin dialogar, argumentar i comprendre l'impacte de les seves accions.

Educar per a la participació és educar per a la democràcia i per a la transformació social. Suposa **reconèixer els infants com a agents actius del present**, amb capacitat per contribuir a una societat més justa, solidària i inclusiva.

CONEIX I
APROFUNDEIX

Futures Literacy

El Futures Literacy, o alfabetització de futurs, és una metodologia que serveix per imaginar com podria ser el futur i a preparar-se per tot allò que podria succeir. S'ha emprat en països que han viscut conflictes o guerres, especialment com a eina de suport en processos de pau, reconstrucció i reconciliació. Tot i que no és una eina exclusiva per a contextos postbèl·lics, ha demostrat ser útil per ajudar les comunitats a imaginar futurs desitjables després de períodes de violència.

Aquesta metodologia **no tracta d'endevinar el futur, sinó d'explorar diferents possibilitats i pensar com ens hi podríem adaptar**. Per fer-ho, es parteix del que ja està passant avui dia (com canvis en la tecnologia, el clima, etc.) i també de petits senyals que poden créixer i tenir un gran impacte. A partir d'aquí, es projecten diferents escenaris de futur: alguns positius, d'altres difícils, o ben diferents del que coneixem. També es té en compte que tot està connectat (educació, economia, societat...) i que un canvi en una cosa pot afectar-ne moltes altres. Una altra estratègia és **pensar en el futur desitjat**

i fer el camí enrere per veure què hem de fer avui per arribar-hi. S'utilitzen històries, jocs i imatges per fer que aquests futurs siguin més fàcils d'imaginar i parlar-ne junts.

És una eina molt interessant per experimentar-la amb els nens i les nenes per, per exemple, afrontar situacions enquistades de convivència, imaginar els espais educatius, etc.

Punt i seguit

“Per molt que costi assolir el cim d’una muntanya, sempre hi haurà un camí i aquest camí cap a la pau es pot trobar a través del diàleg i l’empatia.”

NÀDIA GHULAM DASTGIR
Activista Afganesa pels Drets Humans
i la pau, educadora i escriptora

Punt i seguit. Preguntes incòmodes per continuar

Els infants
realment poden
contribuir a la construcció de
la pau i la democràcia, o és una
responsabilitat exclusivament
dels adults?

FRANCISCO JAVIER VERA MANZANARES
Infant activista per la justícia
climàtica i la pau.

En el context
actual, hi ha alternativa
a la inversió militar?
És possible una altra política
de seguretat?

PABLO AGUIAR MOLINA
Director de FundiPau.

Fins a quin punt
els discursos d'odi es
desactiven amb arguments,
si sovint es basen en emocions
i identitats ferides?

CECILE BARBEITO THONON
Escola de Cultura de Pau.
Universitat Autònoma de Barcelona.

La pau és una
aspiració legítima
o una visió ingènua?

NÀDIA GHULAM DASTGIR
Activista pels
Drets Humans.

En temps d'auge
dels autoritarismes, quin
paper ha de jugar l'educació com
a forma de resistència democràtica?
És legítim intentar "revertir" ideologies
juvenils si aquestes són escollides o
expressades democràticament?

MIQUEL MARTÍNEZ MARTÍN
Universitat de Barcelona.

Quin paper
han de jugar els
mitjans de comunicació
en la promoció de la pau i la
democràcia?

MONTSE SANTOLINO PRIETO
Lafede-Justícia Global.

És possible tenir
una democràcia plena
en un món globalitzat on
les decisions econòmiques es
prenen a nivell supranacional i
les desigualtats són cada cop
més evidents?

IÑIGO MACÍAS AYMAR
Intermón Oxfam.

Pot un infant
ser reconegut com
a subjecte polític sense
dret de vot?

ANA MARIA NOVELLA CAMARA
Universitat de Barcelona.

Preguntes incòmodes

En aquest apartat posem sobre la taula qüestions incòmodes que, sovint, queden al marge del debat habitual però que són essencials per comprendre i avançar en la construcció de la pau i la democràcia. Gràcies a la col·laboració d'entitats i persones especialistes, hem recollit reflexions que no temen enfrontar-se a preguntes difícils i controvertides.

**ESCOLTA
LES SEVES
REFLEXIONS**

Bibliografia

Adichie, C.N. (2009). The Danger of a Single Story. TED Talk. Disponible a: https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_the_danger_of_a_single_story

Armadans, J. (2022). Pau: El valor de la vida als nostres dies. Barcelona: Ara idees.

AA.VV. (2023). Contruir la paz. Los discursos de las mujeres premo Nobel de la Paz. España: Altamarea.

Barbeito, C. i Caireta, M. (2008). Jocs de pau. Caixa d'eines per educar per una cultura de pau. Madrid: Catarata.

Boulding, E. (2000). Cultures of Peace: The Hidden Side of History. Syracuse: Syracuse University Press.

Burton, J.W. (1990). Conflict: Resolution and Prevention. London: Macmillan.

Boqué, M. Carme (coord). (2018). Societat i escola e pau. Barcelona: Editorial Octaedro.

Caireta, M. (2013). Educació per la pau i la convivència. Una mirada des de la formació del professorat. Escola de Cultura de Pau. Universitat Autònoma de Barcelona.

Cascón, P. (2001). La cultura de paz: teoría y práctica educativa. Madrid: Editorial Popular.

Cascón, P. i Martín, J. (1996). L'Escala de la Provenció. Barcelona: Escola de Cultura de Pau, Universitat Autònoma de Barcelona.

Dewey, J. (1995). Democracia y Educación. Madrid: Ediciones Morata.

Economist Intelligence Unit (2023). Democracy Index 2023. [Online] The Economist Group. Disponible a: <https://www.eiu.com>

Galtung, J. (1964). An Editorial. Journal of Peace Research, 1(1), pp. 1–4.

(1969). Violence, Peace and Peace Research. Journal of Peace Research, 6(3), pp. 167–191.

(1996). Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilization. Oslo: PRIO.

González, E. (2010). El pacifisme a Catalunya. Una història de resistències. Barcelona: Edicions Els Llums.

Ghulam, N. (2022). Somiant la Pau. Barcelona: Rosa dels Vents.

Institut Català Internacional per la Pau (ICIP). (2010). La cultura de pau: 20 preguntes i respostes. Barcelona: ICIP.

IMCITIZEN. Universitat de Barcelona. Projecte ciutadania democràtica dels infants, finançat pel programa CERV-2022-CHILD de la EU. <https://www.ub.edu/imcitizen/sobre-imcitizen/>

Lederach, J.P. (2000). The Journey Toward Reconciliation. Harrisonburg: Herald Press.

Lederach, J.P. (2003). The Little Book of Conflict Transformation. Intercourse: Good Books.

López, X. (2023). Ecopacifisme: cap a una pau socioambiental. Revista Idees, núm. 58. Disponible a: <https://revistaidees.cat/ecopacifisme/>

Martínez, M. Educació i ciutadania en societats democràtiques: cap a una ciutadania col·laborativa. (2010). Temps d'Educació 40. Disponible a: <https://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/113256>

Peace Boat (s.d.). About us. Disponible a: <https://peaceboat.org>

Puig, J.M. i Martínez, M. (1989). Educación moral y democrática. Barcelona: Laertes

Puig, J.M. (2021). Pedagogía de la acción común. Barcelona: Graó.

Rosenberg, M. (2003). Nonviolent Communication: A Language of Life. Encinitas: PuddleDancer Press.

Tully, J. (2008). Public Philosophy in a New Key: Volume 1, Democracy and Civic Freedom. Cambridge: Cambridge University Press.

UNESCO (1999). Declaration and Programme of Action on a Culture of Peace. París: UNESCO. Disponible a: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000127898>

UNESCO. Futures Literacy. Disponible a: <https://www.unesco.org/en/futures-literacy>

Amb el suport de:

